

Welkom op de BIG ALV / GILDEDAG

19 juni 2019

E10 HOEVE BRECHT

PROGRAMMA

- 09.00 uur **Ontvangst**
- 09.30 uur **Algemene Ledenvergadering**
- 10.15 uur **Welkomstwoord / opening - *Han Admiraal***
- 10.20 uur **BIG in transitie - *Han Admiraal***
- 10.30 uur **Toekomstbestendige gasdistributienetten – *René Hermkens***
- 11.00 uur **Ontwikkeling van waterstof binnen Groningen Seaports – *Herbert Colmer***
- 11.30 uur **Pauze**
- 12.00 uur **Beheer van ondergrondse assets – *Wim van Grunderbeek***
- 12.30 uur **Workshop Mobiliteit – *Bart Vannieuwenhuyse***
- 13.15 uur **Wrap up - *Han Admiraal***
- 13.20 uur **Aperitief en lunch**
- 14.45 uur **Afsluiting en einde programma**

Algemene Ledenvergadering

19 juni 2019

WELKOM

AGENDA

1. Opening door de voorzitter (**Han Admiraal**)
2. Vaststellen notulen ALV 13 juni 2018 (**Han Admiraal**)
3. Verslag van de secretaris (**Marc Simoen**)
4. Verslag van de penningmeester (**Aldo Krijgsman**)
5. Verslag van de Kascommissie 2018 (**Jelle Foekema en Cindy Dirkx**)
6. Benoeming Kascommissie 2019
7. Begroting 2020 (**Aldo Krijgsman**)
8. Voorstel contributieverhoging en wijziging Huishoudelijk reglement (**Han Admiraal**)
9. Bestuursbenoemingen (**Han Admiraal**)
10. Wat verder ter tafel komt / Rondvraag
11. Sluiting

VASTSTELLEN NOTULEN 2018

Han Admiraal

VERSLAG VAN DE SECRETARIS

Marc Simoen

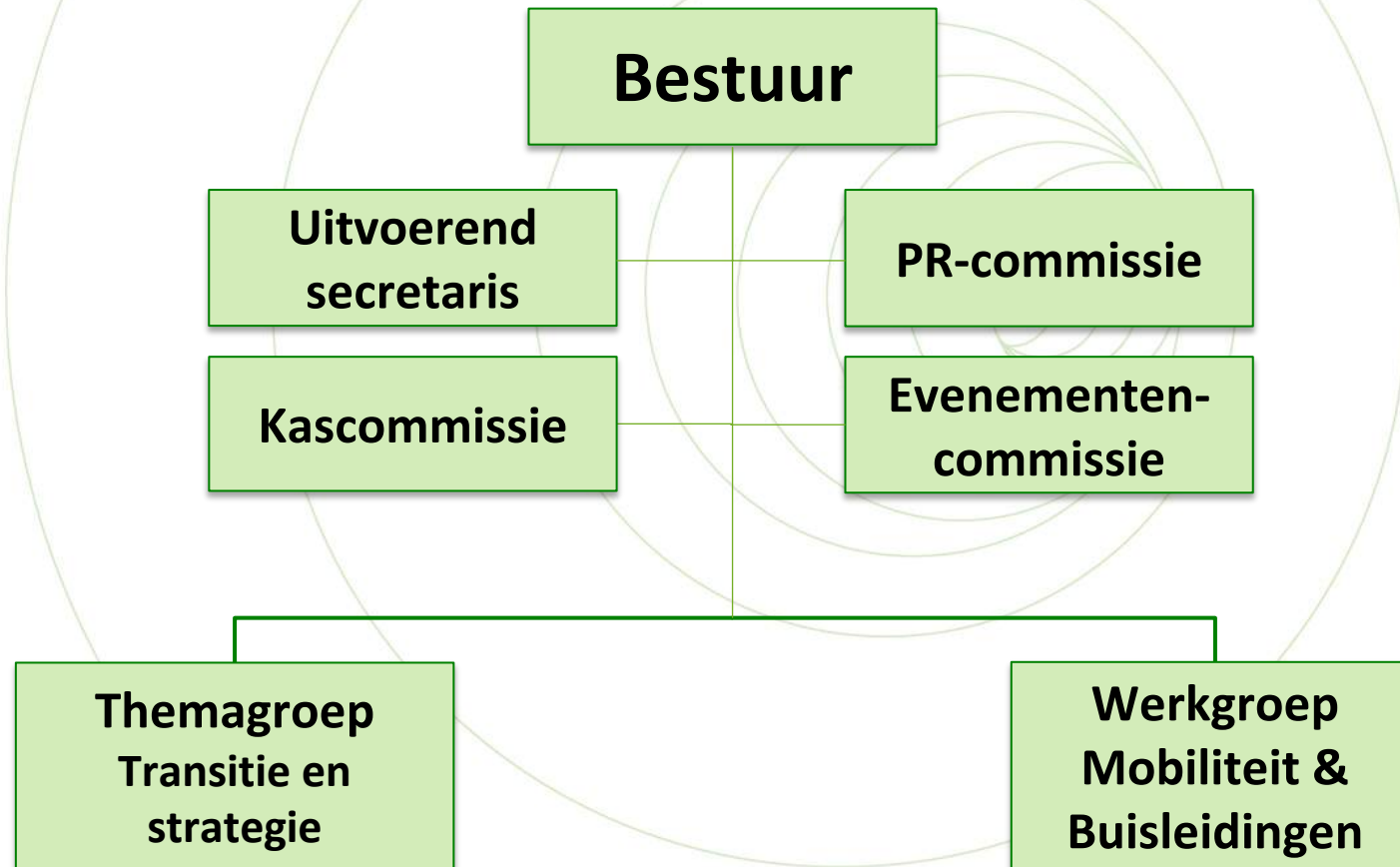
AMBITIES BIG

- BIG meer op de Nederlandse en Belgische kaart zetten
- Maatschappelijk belang van het BIG – de buisleiding promoten en onder de aandacht brengen van de overheid en eind opdrachtgevers
- Groei in ledenaantal en diversiteit van stakeholders

Dit doen we samen met u door middel van het strategisch plan!

ORGANISATIE BIG

BESTUUR BIG

H. Admiraal

Voorzitter

J. Parys

Vice-voorzitter

M. Simoen

Secretaris

A. Krijgsman

Penningmeester

B. Geltmeyer

Bestuurslid

LEDENONTWIKKELING EN GROEI

	Bedrijfsleden	Persoonlijke leden
24 mei 2006	54	154
6 juni 2007	54	164
11 juni 2008	51	165
10 juni 2009	52	149
10 juni 2010	53	142
22 juni 2011	49	133
13 juni 2012	52	135
12 juni 2013	61	116
11 juni 2014	68	107 (waarvan 24 senior, 1 student)
10 juni 2015	70	104 (waarvan 20 senior, 1 erelid en 1 student)
15 juni 2016	70	103 (waarvan 19 senior, 1 erelid en 1 student)
21 juni 2017	64	77 (waarvan 14 senior, 1 erelid en 1 student)
13 juni 2018	66	94 (waarvan 12 senior en 1 student)
19 juni 2019	71	80 (waarvan 12 senior en 1 student)

WELKOM BIJ HET BIG

NIEUWE BEDRIJFSLEDEN IN 2019

Nijkamp aannemingsmaatschappij

Van Leeuwen Buizen

Kouwenberg Infra

Dutch Underground Solutions BV

EVENEMENTEN 2019

28 maart 2019

BIG Voorjaarsbijeenkomst

19 juni 2019

Algemene Ledenvergadering / BIG Gildedag

26 september 2019

BIG Gildedag en Excursie

24 Oktober 2019

Jongerevenement (ovb)

14 november 2019

BIG Gildedag

EVENEMENTEN 2020 - VOORSTEL

11 maart 2020

BIG Voorjaarsbijeenkomst

17 juni 2020

Algemene Ledenvergadering / BIG Gildedag

22 september 2020

BIG Gildedag en Excursie

29 Oktober 2020

Jongerevenement

26 november 2020

BIG Najaarsbijeenkomst

VERSLAG VAN DE PENNINGMEESTER

Aldo Krijgsman

OPBRENGSTEN EN KOSTEN

	Begroting 2019	Begroting 2018	Realisatie 2018
OPBRENGSTEN			
Contributie leden	89.000	83.000	78.712
Evenementen	15.500	13.750	19.490
Totaal baten	104.500	98.750	98.202
KOSTEN			
Kosten evenementen	28.500	23.000	29.230
Kosten werkgroepen / ondersteuning pipeliner	10.000	14.000	16.184
PR-kosten	23.500	21.000	21.764
Algemene kosten	62.250	38.750	56.139
Totaal exploitatiekosten	104.250	98.750	123.317
Financiële baten / lasten	-250		-462
RESULTAAT	0	0	-25.577

Grootste uitgaven aan transitie BIG en overdracht secretariaat, incl. verhuizing financiële administratie. Deze kosten waren aanvullend op de begroting en dus niet voorzien.

Ten laste van eigen vermogen

VERMOGENSPOSITIE

(31-12-2018)

Eigen Vermogen per 01-01-2018	182.758
Resultaat 2018	-25.577
Totaal Eigen Vermogen per 31-12-2018	157.181
Voorzieningen Themagroepen	15.000
Kortlopende schulden	2.004
BALANS TOTAAL	174.185

KASCOMMISSIE

- **Verlag Kascommissie 2018**
 - *Jelle Foekema en Cindy Dirkx*
- **Benoeming Kascommissie 2019**

VOORSTEL BEGROTING 2020

Begroting 2020 *(incl contributieverhoging)*

Opbrengsten

Contributie
Evenementen

105.000

18.000

123.000

Exploitatiekosten

Evenementen
Werkgroepen
PR-kosten
Algemene kosten

32.000

6.500

26.500

64.650

129.650

Financiële baten / lasten
Interen Eigen Vermogen

-250

6900

Resultaat

0

- Website en
herstructurering
- Strategische ambitie BIG

AMBITIE EN WIJZIGING CONTRIBUTIE

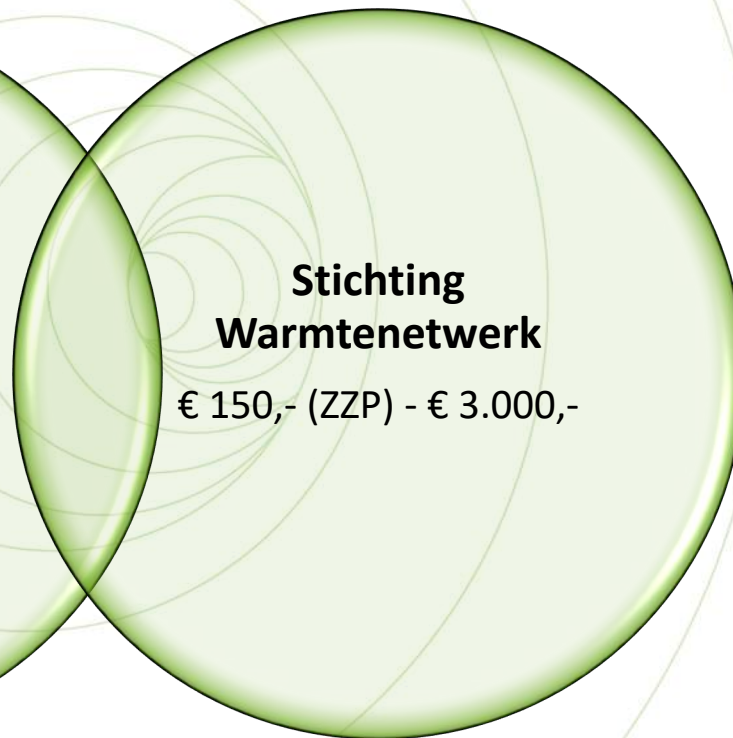
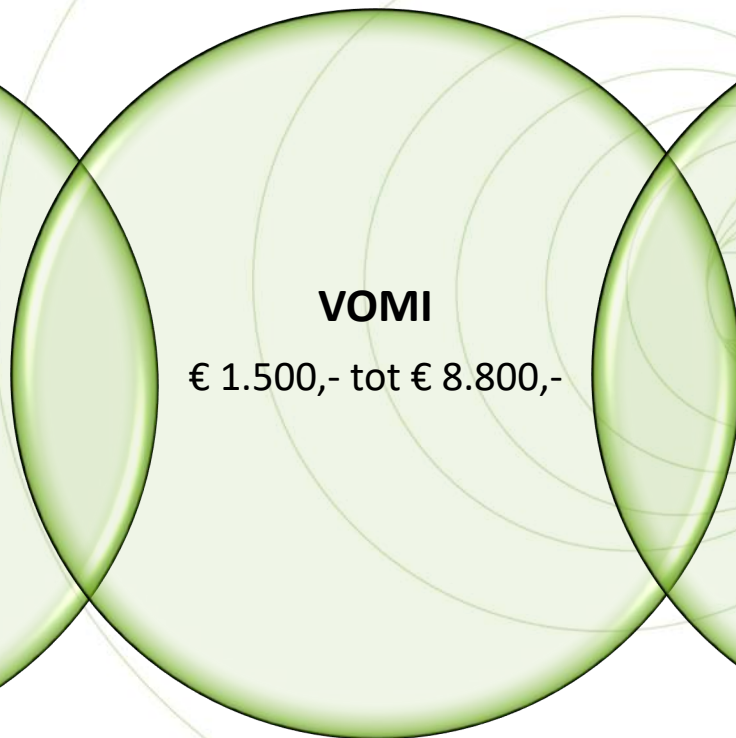
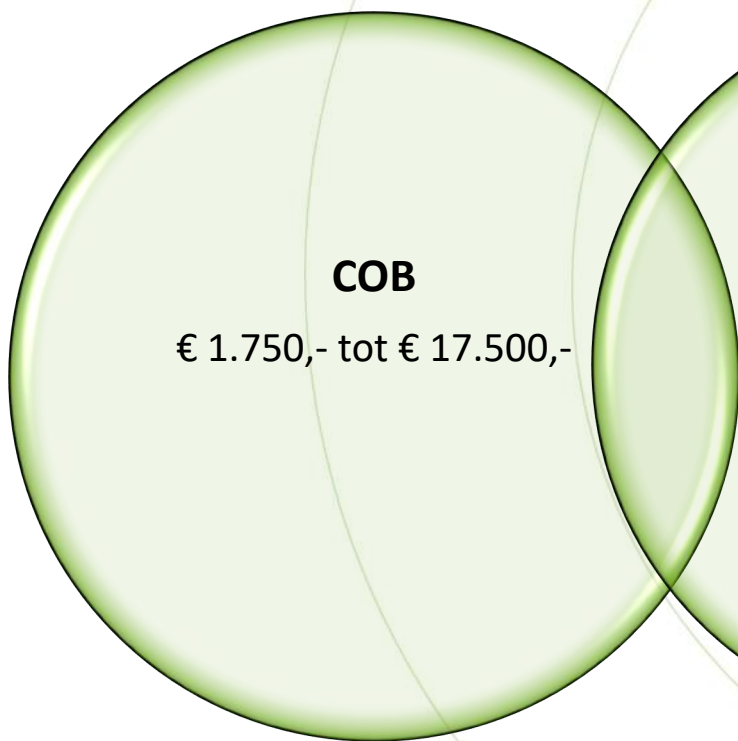
Han Admiraal

STRATEGISCHE AMBITIE

- Professionalisering secretariaat en organisatie evenementen
- Meer PR en communicatie uitingen
- Vernieuwen website en social media ter ondersteuning
- BIG wordt Bigger en krijgt een hoger maatschappelijk belang
- Meer zichtbaarheid in de markt creëren en relevanter worden voor leden, stakeholders en eco systeem

BENCHMARK MARKT VAN VERENIGINGEN

VOORSTEL CONTRIBUTIEVERHOGING

Type lidmaatschap	Tarief-groep	Voorwaarden	Prijs per jaar	BTW	Max. aantal afgevaardigden
Bedrijfs- lidmaatschap	1	Bedrijven > 10 medewerkers	€ 1.500,-	Excl.	5
	2	Bedrijven met 2–10 medewerkers	€ 720,-	Excl.	3
	3	Bedrijven met 1 medewerker	€ 375,-	Excl.	1
Persoonlijk lidmaatschap	1	Persoonlijke leden	€ 109,-	Incl.	1
	2	Gepensioneerden	€ 36,-	Incl.	1
	3	Studenten	€ 36,-	Incl.	1

VOORSTEL WIJZIGING HHR

WIJZIGING HUISHOUDELIJK REGLEMENT

Han Admiraal

VOORSTEL WIJZIGING HHR

Artikel 4 Persoonlijk lidmaatschap

" Natuurlijke personen die voldoen aan de in de statuten gestelde eisen, kunnen persoonlijk lid worden van het BIG"

De toevoeging aan de eerste regel is als volgt:

“Persoonlijke leden zijn gepensioneerden / senioren, studenten (niet werkzaam bij een organisatie) dan wel medewerkers van de overheid / overheidsinstellingen.”

STEMMING WIJZIGING HHR

Alle natuurlijke personen (persoonlijke leden) hebben daar 1 stem en alle rechtspersonen hebben 4 stemmen.
Indien er een volstrekte meerderheid voor deze wijziging stemt, dan zal de wijziging worden doorgevoerd.

BESTUURSBENOEMINGEN

BESTUURSBENOEMINGEN

Han Admiraal

ROOSTER VAN AFTREDEN

Bestuurslid	Functie	(her)benoemd	aftredend
H. Admiraal (NL) ⁽³⁾	Voorzitter	2016	2019
J. Parys (VL)	Vice-voorzitter	2017	2020
M. Simoen (VL) ⁽⁵⁾	Secretaris	2017	2020
A. Krijgsman (NL)	Penningmeester	2017	2020
B. Geltmeyer (VL) ⁽⁴⁾	Bestuurslid	2016	2019
W. De Waele (VL) ⁽²⁾	Bestuurslid	2016	2019
Vacature - J. Hoogervorst	Bestuurslid	2017	2018
Vacature – J.W. Rongen ⁽¹⁾	Bestuurslid	2015	2018

BESTUURSBENOEMINGEN

Aftredend in 2019:

- Wim DeWaele (**niet herkiesbaar**)
- Bruno Geltmeyer (**niet herkiesbaar**)
 - Han Admiraal (**herkiesbaar**)

⁽¹⁾Voorgesteld wordt als opvolger van Jan Willem Rongen de heer Harry Kamping te benoemen als nieuw bestuurslid.

⁽²⁾Voorgesteld wordt als opvolger van Wim De Waele de heer Stijn Hertelé te benoemen als nieuw bestuurslid.

⁽³⁾Voorgesteld wordt om Han Admiraal voor een tweede periode van 3 jaar te benoemen in zijn functie als voorzitter.

⁽⁴⁾Bruno Geltmeyer zal zijn bestuursfunctie per 1-1-2020 neerleggen. Voorgesteld wordt om Patrick Berré als bestuurslid voor te dragen per 2020.

⁽⁵⁾Marc Simoen zal zijn bestuursfunctie per 1-1-2020 neerleggen. Nieuwe kandidaat wordt in 2020 voorgedragen.

- VOLG ONS OP SOCIAL MEDIA
- BIG magazine delen

PR & EVENEMENTENCOMMISSIE

Gert Jan ter Haar en Berno Liewers

PR COMMISSIE

Shanon Boks - van Keeken

Stanley Hunte

Remco van Beest

Lode Maesen

Frederick De Sutter

Gert Jan ter Haar

WAT DOET DE PR COMMISSIE?

- Redactie en samenstellen van BIG Magazine;
- Samenstellen van de website
 - Aanstaande vernieuwing
 - Behoeftte aan contentmanagement
 - Website
 - Social media
- Uitwerken van de BIG Branding opgave

OPVOLGING PR COMMISSIE?

- Overdracht voorzitterschap
- Nieuwe leden gevraagd
- Intensieve samenwerking met de Evenementencommissie

EVENEMENTEN COMMISSIE

Berno Lievers

RONDVRAAG

WAT VERDER TER TAFEL KOMT /
RONDVRAAG

AFSLUITING EN AFSCHEID GERT JAN TER HAAR

BIG GERT JAN AWARD!

BIG IN TRANSITIE

STRATEGIE EN STAND VAN ZAKEN

Han Admiraal

Helmond en omgeving opgelucht: geen chemiebuizen door de Peel

Blijdschap bij (vlnr) Joost Goedhart, Seebke Holthuis en Frank Beekhuis als blijkt dat een ruime meerderheid in de Tweede Kamer af wil van het buizen tracé door de Peelregio. © Fotopersburo van de Meulenhof BV

Helmond en omgeving opgelucht: geen chemiebuizen door de Peel

HELMOND - Seebke Holthuis uit Brandevoort kan het amper geloven. Haar partner Frank Beekhuis is net zo verrast, evenals Stiphoutenaar Joost Goedhart. De drie zien dinsdagmiddag via internet dat een ruime meerderheid in de Tweede Kamer af wil van het buizen tracé voor gevaarlijke stoffen door de Peelregio. Een motie van het CDA

Indicatieve traces
Ruimtelijke reserveringen

VRROM coördinerend departement

SAMEN VOOR DE BUIS

Advies over het dossier Buisleidingen

Door ir. M.E.E. Enthoven

Den Haag, 21 december 2004

1

van 2004 naar 2019

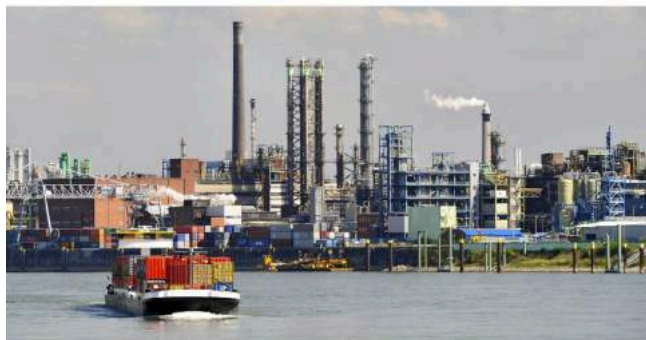

BZK – ruimtelijke ordening

I en W – transport gevaarlijke stoffen

EZK – alle overige en klimaat gerelateerde buizen

Conclusie: we neigen naar terug naar af

Trilateral strategy for the chemical industry

Striving to become the world's engine for the transition towards a sustainable and competitive chemical industry cluster in 2030.

Cross-border cooperation between the Netherlands, Flanders and North Rhine-Westphalia.

www.wirtschaft.nrw.de

Ruimtelijke reserveringen voor buisleidingen gewenst Versnelling procedures gewenst

- NRW: afwachtende houding, geen stelsel ruimtelijke reserveringen
- Vlaanderen: actief beleid op buisleidingstraat Antwerpen-Ruhr
- Nederland: verwijst naar Structuurvisie Buisleidingen en stelt stelsel ruimtelijke reservering ter discussie; daarnaast ontwikkeling Omgevingswet en Nationale Omgevingsvisie

CENTRALE VRAAG VOOR BIG

Hoe maken we ons relevant
zowel intern als extern?

MISSIE

Het BIG wil de maatschappelijke betekenis van buisleidingen als onafhankelijk en deskundige organisatie versterken en uitbouwen.

MISSIE

Het BIG wil de maatschappelijke betekenis van buisleidingen als onafhankelijk en deskundige organisatie versterken en uitbouwen.

AMBITIE INTERN

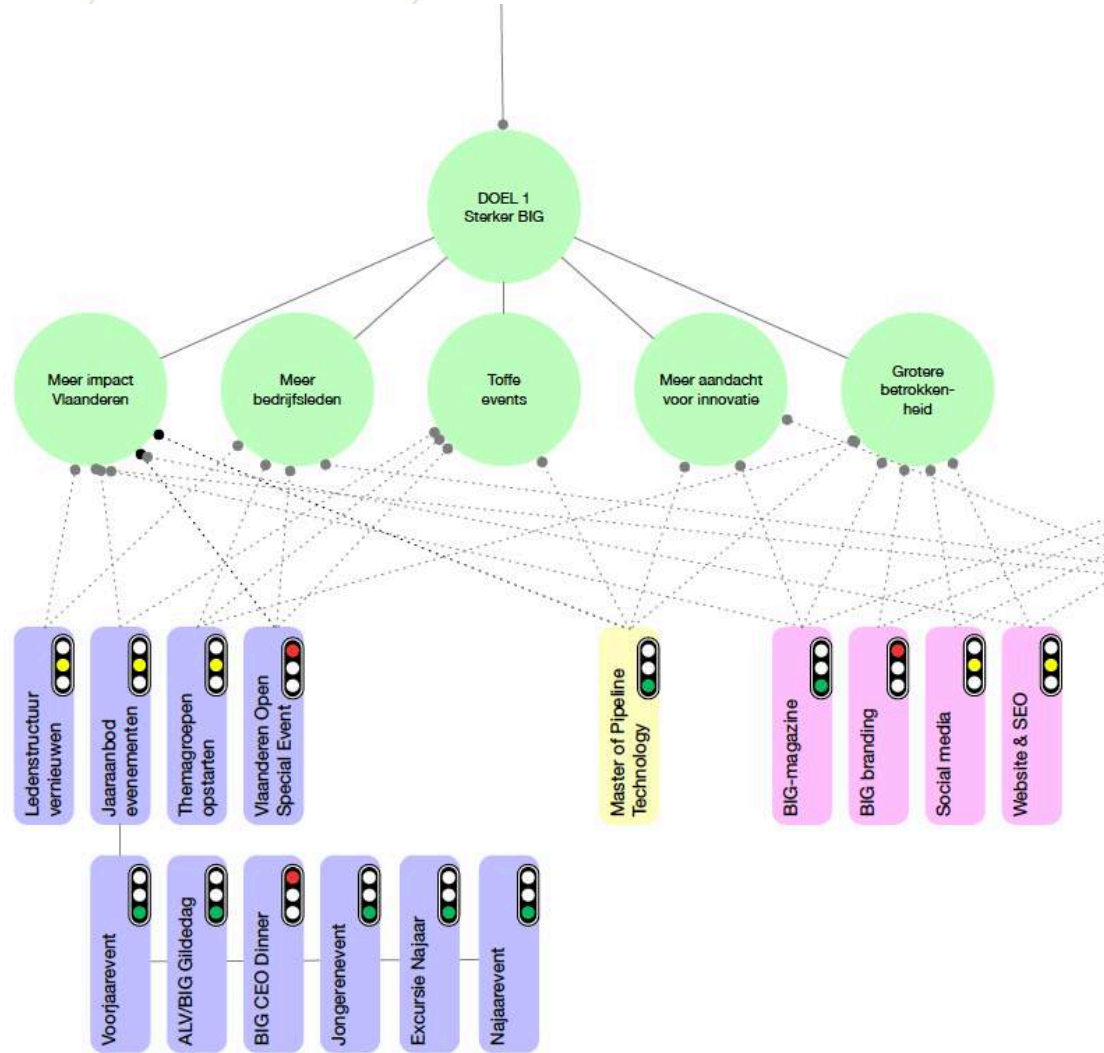
Scenario BIG-plus: we moeten een aantrekkelijk vereniging voor onze leden zijn en blijven en passen ons daarom voortdurend aan en verbeteren continue.

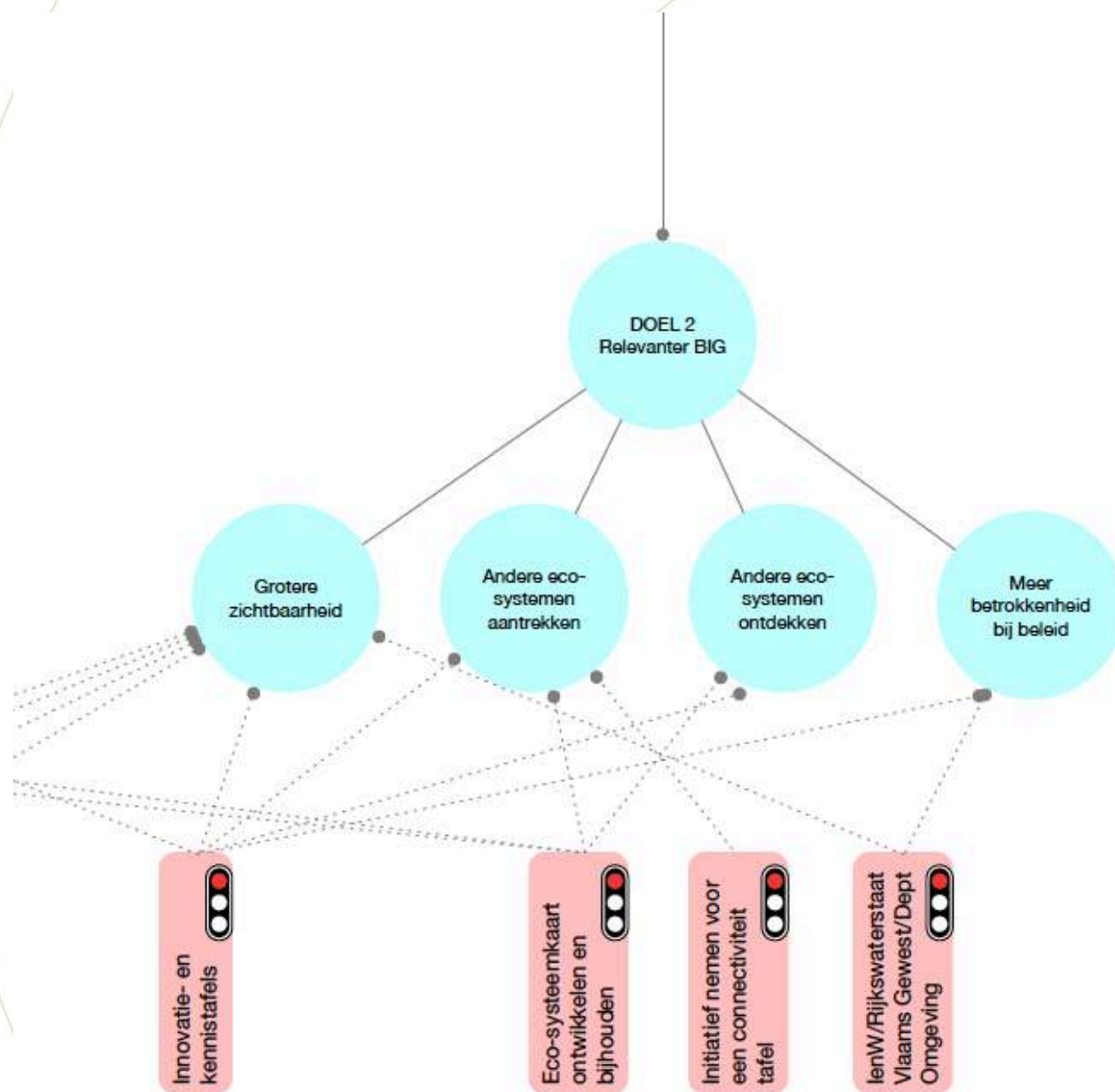

AMBITIE EXTERN

Scenario BIG-bigger ecosysteem: we willen onze invloed vergroten door andere ecosystemen te ontdekken en deze bij ons werk te betrekken. We willen een magneet zijn die anderen aantrekt als het gaat om buisleiding connectiviteit.

DIN MODEL – STAND VAN ZAKEN

Nog dit jaar opstarten:
BIG Themagroep Ruimtelijke
Ordering

Focus:
RO buisleidingen in
Vlaanderen en Nederland

STRATEGIE IS ER

NU AAN DE SLAG

BIG

GRENSDOORBREKEND EN SECTOR OVERSTIJGEND

René Hermkens
KIWA

Toekomstbestendige gasdistributienetwerken

René Hermkens, BIG dag 19 juni 2019.

Kiwa technology

Trust
Quality
Progress

Achtergrond

Kiwa rapport “Toekomstbestendige gasdistributienetwerken”

1. Gebaseerd op toekomstige scenario's uit “Net voor de Toekomst”:
CE Delft
 2. Literatuur en resultaten van studies over nieuwe gassen, materialen gas transport/distributie (bijvoorbeeld Naturaly en EDGaR)
- Gegevens vertaald naar de omstandigheden die heersen in het Nederlandse gas distributienet
 - Uitgevoerd door Kiwa en Nederlandse regionale netbeheerders

Energievoorziening in de toekomst

Toekomstige energiedragers:

- Warmte
 - Restwarmte
 - Geothermie
 - Warmte Koude Opslag (WKO)
- Vaste biomassa
- Elektriciteit
- Biomethaan
- Waterstof

gassen

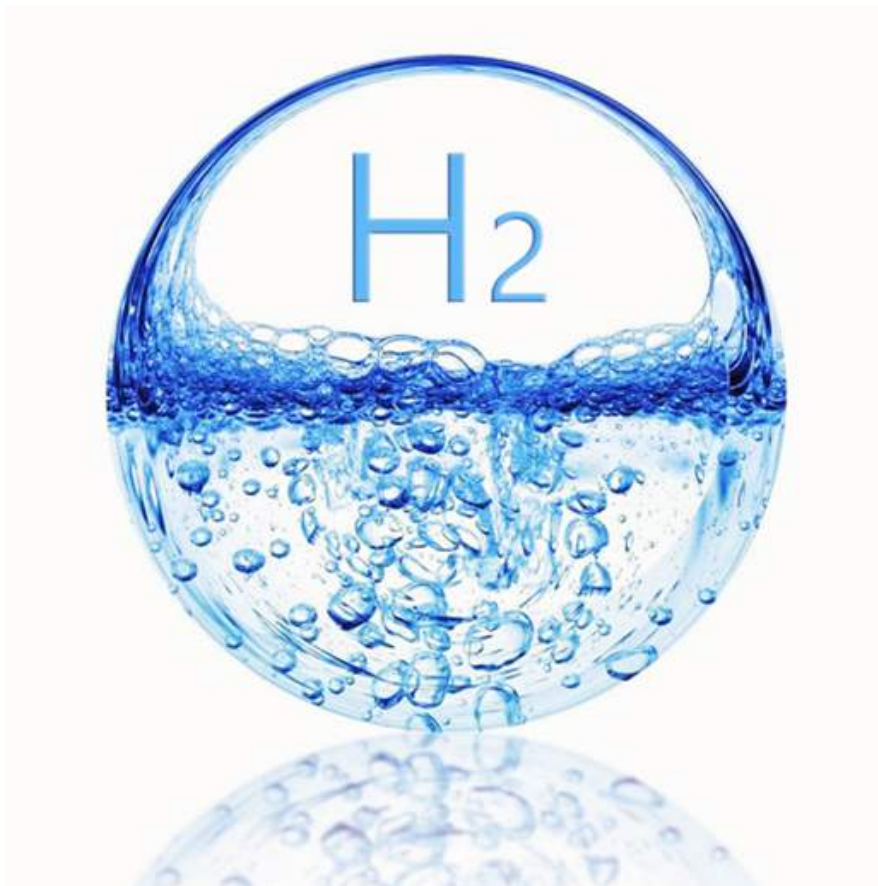
2de leven voor het gastransport en -distributienet

Scenario's

- Regie regionaal (elektrisch, bio hybride WP)
- Regie Nationaal (H2+ bio hybride WP, H2 HR)
- Internationaal (H2+ bio hybride WP, H2 HR)
- Generieke sturing (bio hybride WP)

Waterstof

- Bestandheid materialen
 - Kunststoffen en rubbers
 - Metalen
- Lekdichtheid en permeatie
- Waterstofbrosheid

Bestandheid kunststoffen

■ Mogelijke degradatie processen:

- Fysisch bv zwellen, verweken
- Chemisch bv ketenbreuk

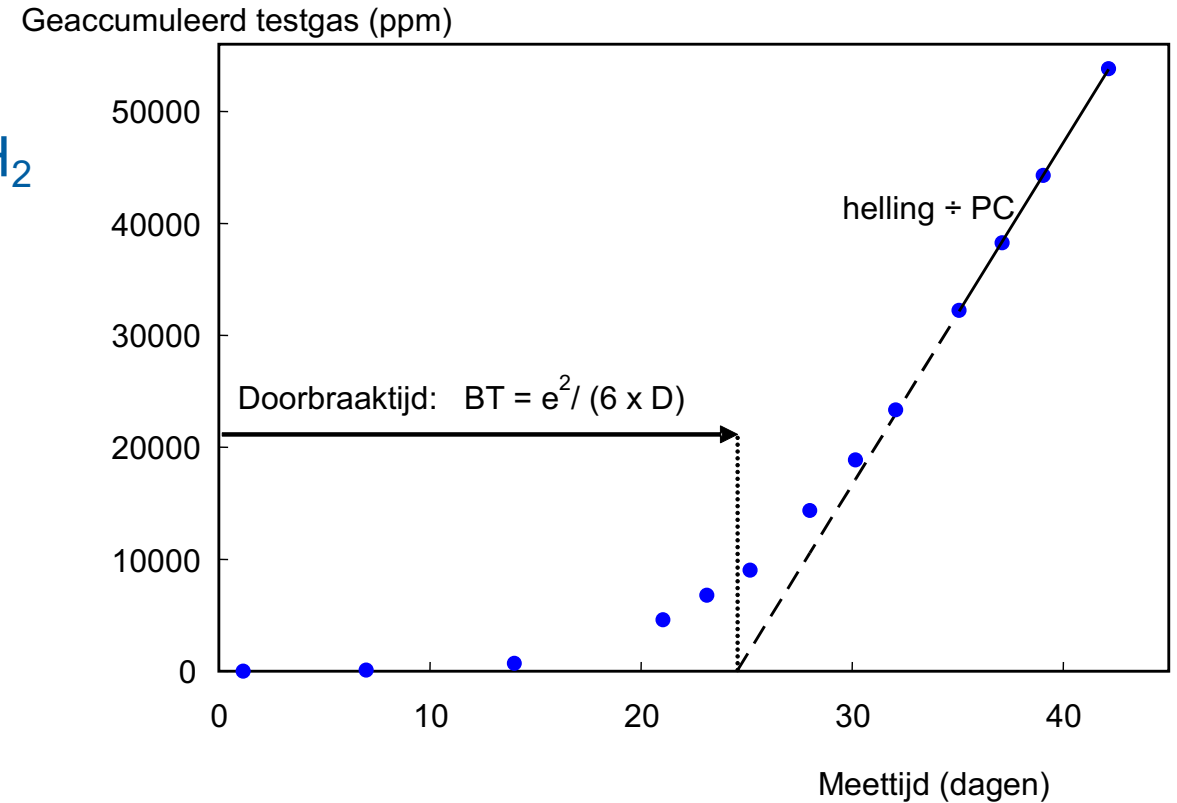
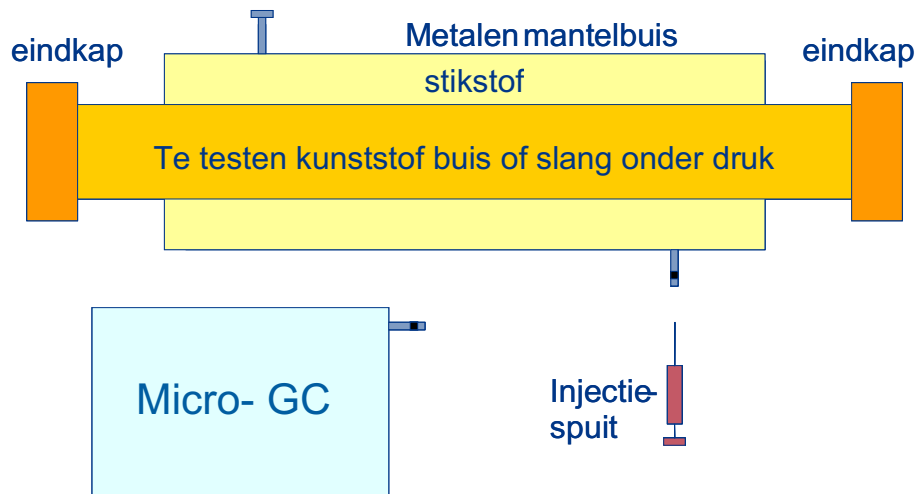
■ Vaststellen degradatie:

- Blootstellen aan het te onderzoeken milieu
- Vaststellen welk degradatie mechanisme belangrijk is
- Onderzoek aan kritische faaleigenschappen

Resultaten - dichtheid

Kiwa onderzoek - Permeatiemeting 100% H₂

	Hard PVC	PVC/CPE
Permeatiecoëfficiënt (ml·mm·m⁻²·bara⁻¹·dag⁻¹)	97	102

Resultaten - dichtheid PVC

- Bron: “CH₄ of H₂ diffusion through schedule 40 PVC pipe“(Composite Agency):
 - PC : 112 ml·mm·m⁻²·bara⁻¹·dag⁻¹
 - Omgerekend (naar 110 mm buis SDR 41@ P=200mbar zonder verbindingen):
6,1 m³/km/jaar
 - Omgerekend (naar 110 mm buis SDR 41@ P=100mbar zonder verbindingen):
5,7 m³/km/jaar (methaan 2,8)
- NaturalHy:
 - Lekkage t.g.v. permeatie (inclusief verbindingen, diam.=110mm buis):
4,8 m³/km/jaar
- Opvallend: Met of zonder verbindingen, zelfde orde van grote

Resultaten - dichtheid PE

- Bronnen: “Permeability properties of plastics and elastomers”, onderzoeken Kiwa, meerdere datasheets fabrikanten, NaturalHy
- Range van $108-156 \text{ ml}\cdot\text{mm}\cdot\text{m}^{-2}\cdot\text{bara}^{-1}\cdot\text{dag}^{-1}$ (bij kamertemperatuur)
- Sterk afhankelijk van de temperatuur
- Praktische betekenis:
 - bij 200 mbar en 110mm SDR 11: 2,1 m³/km.jaar
 - bij 100 mbar en 110mm SDR 11: 1,9 m³/km.jaar
 - bij 100 mbar en 110mm SDR 17,6: 3,2 m³/km.jaar
 - bij 8 bar en 110mm SDR 11: 15,8 m³/km.jaar (methaan 5,7)
 - bij 4 bar en 110mm SDR 11: 8,8 m³/km.jaar

Samenvatting kunststoffen en rubbers

- Geen bedenkingen vanuit het materiaal voor de toepassing voor de distributie van waterstof.
- Wel permeatie;
 - Beperkt hoger dan aardgas
 - < 5,7 m³/km.jaar (lage druk PVC) (methaan: 2,8)
 - < 15,8 m³/km.jaar (hoge druk PE) (methaan: 5,7)

Bestandheid metalen

■ Mogelijke degradatieprocessen

- Vermoeiing
- Corrosie
 - Waterstofbrosheid

■ Vaststellen degradatie:

- Blootstellen aan het te onderzoeken milieu
- Vaststellen welk degradatie mechanisme belangrijk is
- Onderzoek aan kritische faaleigenschappen

Resultaten - waterstofbrosheid

- Atomair waterstof nodig
- Atomair waterstof vraagt veel energie bij de vorming
 - hoge temperatuur en
 - elektrische ontlading
- Met name hoge sterkte stalen zijn gevoelig
- NaturalHy
 - X52 en X70 staal laten geen waterstofverbrossing zien

Conclusie metalen

- Staal in gasdistributie ongevoelig voor waterstofbroosheid
- Droog waterstof – geen corrosie waargenomen
- Spanningscorrosie van koper in waterstof treft niet op

- Mits waterstof droog: geen beperkingen voor metalen.

Conclusie gebruik waterstof

De tot nu toe uitgevoerde onderzoeken laten zien dat de materialen zoals die in het Nederlandse gasdistributienet worden gebruikt, geen nadelige gevolgen van waterstof ondervinden.

Biomethaan

- Bestandheid materialen
 - Kunststoffen en rubbers
 - Metalen

Materialenonderzoek

- Langeduur blootstelling aan biomethaan of componenten daarvan
- Belangrijkste faal mechanismen:
 - Mechanisch gedrag (treksterkte, rek)
 - Chemische bestandheid (keten breuk, corrosie, waterstof brosheid)
 - Fysische bestandheid (zwellen)

Resultaten

- Biomethaan afkomstig van
 - Fermentatie (vergisten)
 - Syngas (synthetisch gas door pyrolyse)
- Degradatie van de gebruikte materialen in het Nederlandse gasdistributienet als gevolg van het gebruik van biomethaan is niet waarschijnlijk mits de concentratie van sommige gascomponenten tot een maximumwaarde beperkt blijft.

Maximaal toelaatbare concentraties

Gascomponent		Maximum concentratie	Eenheid	Opmerking
Ammoniak	NH_3	50	ppm	
Benzeen	C_6H_6	20	ppm	
Chloor /Fluor houdende componenten		1.000	mg/m ³	
Fosfine	PH_3	10	ppm	
Koolstof dioxide	CO_2	500.000 (50)	ppm (%)	Niet in combinatie met O ₂ en H ₂ O
Koolstof monoxide	CO	2.300	ppm	
Tolueen	C_7H_8	3.600	ppm	
Water	H_2O			Niet in vloeibare vorm
Waterstof chloride	HCl	3	ppm	
Waterstof cyanide	HCN	90	ppm	
Waterstof sulfide	H_2S	160	ppm	
Zuurstof	O_2	30.000 (3)	ppm (%)	Niet in combinatie met CO ₂ en H ₂ O

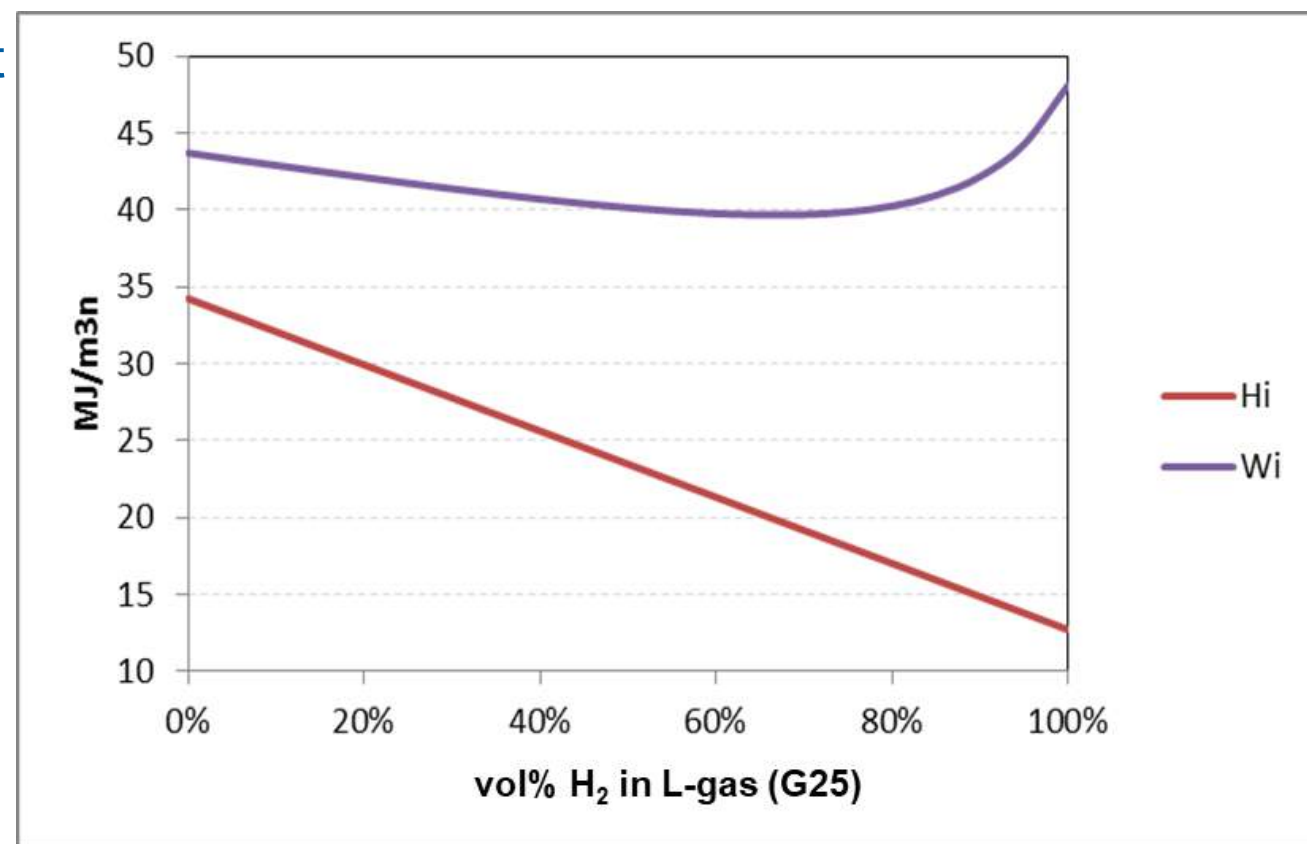
[\[1\]](#) Metalen kunnen in combinatie met water corrosie vertonen. Reductie van het dauwpunt tot -3 °C, is acceptabel.

Conclusie gebruik biomethaan

- Het bestaande gasnet is onder voorwaarden bestand tegen biomethaan

Capaciteit van het gasnet (waterstof)

- Capaciteit van het gasnet is evenredig met de Wobbe-index (niet met de calorische waarde!)
- Volume waterstof 3 keer zo groot t.o.v. aardgas (zelfde energie)
- Snelheid gas ook 3 keer hoger
- Invloed op geluidsproductie is onbekend

Maatregelen nodig voor het waarborgen van de veiligheid

Regelgeving gasdistributie:

- Speciale aandacht bij waterstof:
 - voor het ontstekingsrisico tijdens werkzaamheden
 - graafschade
 - verspreiding van (lek)gas in de bodem en lucht
 - permeatie en ventilatie van mantelbuizen
 - lekkage van verbindingen (zowel in hoofdleiding als aansluitleiding als ook in de binneninstallatie)
 - ruikbaarheid
- Biomethaan min of meer vergelijkbaar met aardgas (sterk afhankelijk van de samenstelling)

Gas meting (verrekening)

- 3 keer zo hoog volume voor dezelfde energiehoeveelheid
- Balgengasmeters een mogelijk probleem
(studie Leeds geïdentificeerd als mogelijk “market failure”)
- Ultrasonische gasmeters mogelijk de oplossing voor dit probleem
(hoger volume bij dezelfde maatvoering)
- CEN/TC 237 (gas meter) hebben een inventarisatie uitgevoerd.

Afronding

- Biomethaan:
 - gedraagt zich vergelijkbaar met aardgas
 - de concentratie van sommige componenten moeten beperkt worden
- Waterstof:
 - ander gas dan aardgas met afwijkende eigenschappen
 - aangepaste veiligheidsmaatregelen nodig
- Technische maatregelen en goede werkinstructies kunnen ervoor zorgen dat het veiligheidsniveau van aardgasdistributie geëvenaard kan worden.

René Hermkens
06 – 25010214
rene.hermkens@kiwa.nl

Herbert Colmer
GRONINGEN SEAPORTS

Welcome

GRONINGEN SEAPORTS

Herbert Colmer | Industrial Business Innovation and Sustainability

Groningen Seaports

- Groningen Seaports algemeen
- Aanleiding: Changing the nature of Chemistry
- Het “Rode boekje”
- Waterstof backbone
- Roadmap
- Production
- Projecten
- System integratie

Groningen Seaports

KERNTAKEN

1. Onderhoud:

2800 ha. haven- en industrieterrein

2. Aantrekken afnemers:

re-routing logistieke stromen / nieuwe bedrijfsvestigingen

3. Ontwikkelen:

marktwensen: bestaande klanten
marktkansen: potentiële klanten

4. Publieke taak:

veilige en vlotte doorvaart

ENERGIE & DATA

8000 MW * Energiemix * 300 hectare beschikbaar
logistieke hub in offshore wind * ideale plek voor datacenters

CHEMIE

Chloor * Restwarmte * Diverse utiliteiten aanwezig
Tankopslagfaciliteiten * Ruimte beschikbaar

CIRCULAIRE ECONOMIE

Multimodale bereikbaarheid * (Milieu)ruimte beschikbaar
Aanwezige utilities * Havenlogistiek * Bestaande industrie

Key figures

- Overslagcijfers: 13.745.000 ton
- Zeeschepen: 7.511
- Binnenvaartschepen: 4.985
- Passagiersschepen: 1.162
- Passagiersbewegingen: 436.000
- Totale oppervlakte: 2.779 hectare
- Diepgang: Delfzijl 9.0 m. | Eemshaven 14.0 m.
- Bedrijven: ± 160
- Werkgelegenheid: 14,426 (direct 7,092 | indirect 7,334)

Delfzijl: green chemistry & circular economy

Eemshaven: energy & energy related

2019:

BOUWJAAR

PMC | Van Merksteijn | Google | BOW | SkyNRG

Groenknolorchis

Waterspitsmuis

Vleermuizenhotel
Eemshaven Zuidoost

Vleermuispassage
N33

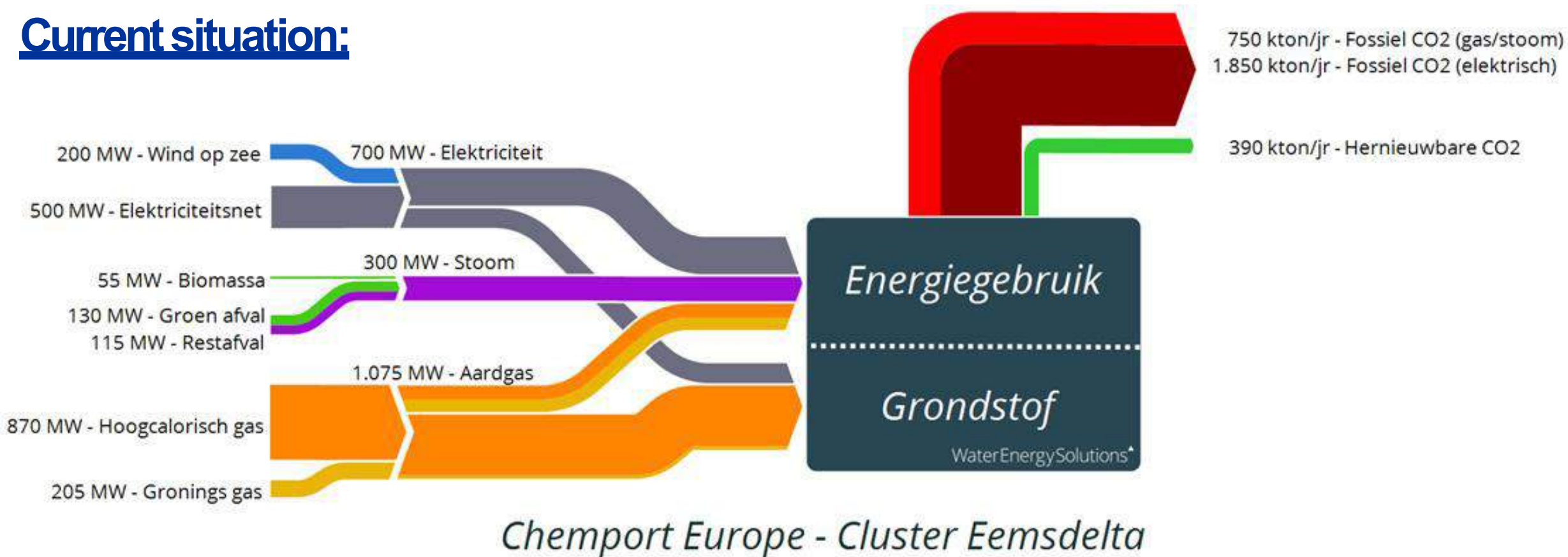
Natuurcompensatie: € 20 miljoen

Voor de zesde achtereenvolgende keer!

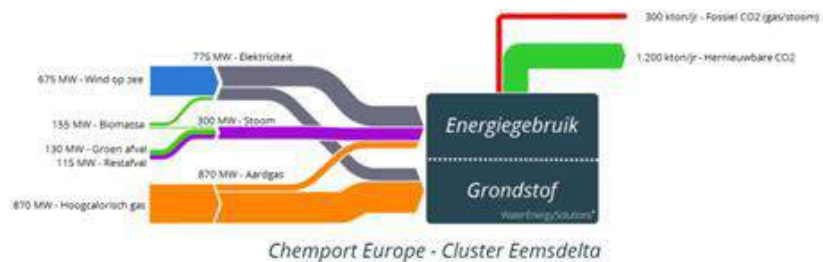
Aanleiding (1): Changing the nature of chemistry

Current situation:

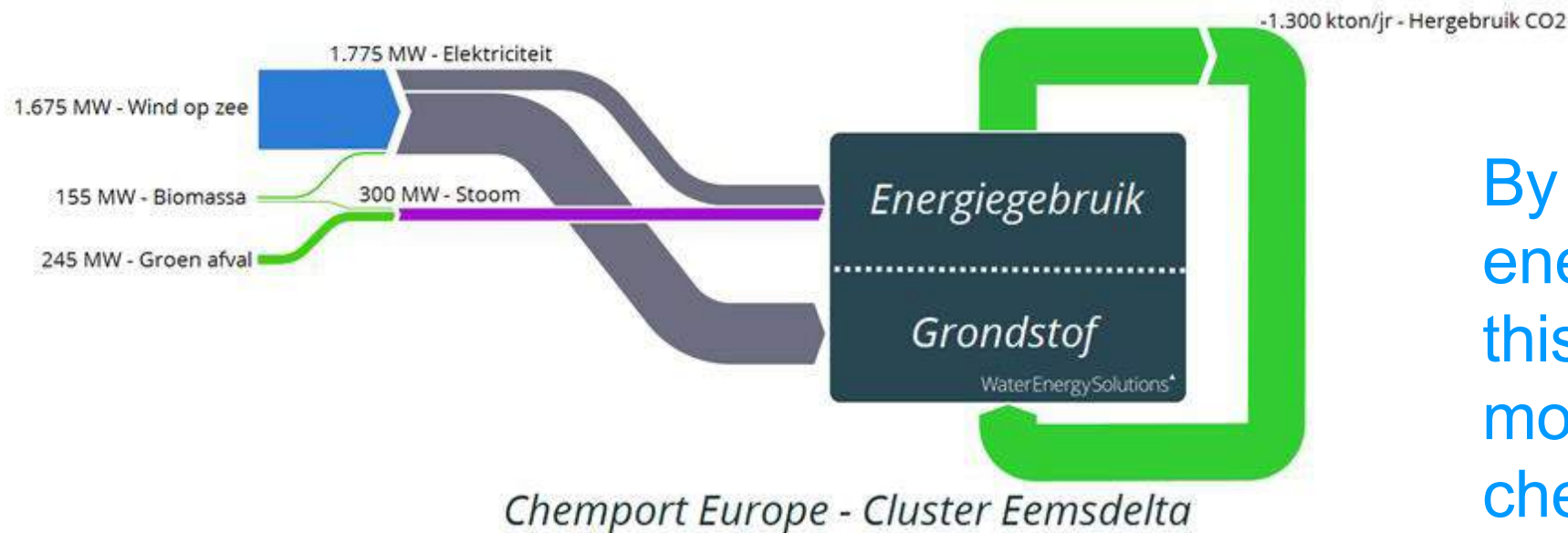

Aanleiding (2): Changing the nature of chemistry

Optimalisation 2017 – 2029:

Situation 2030:

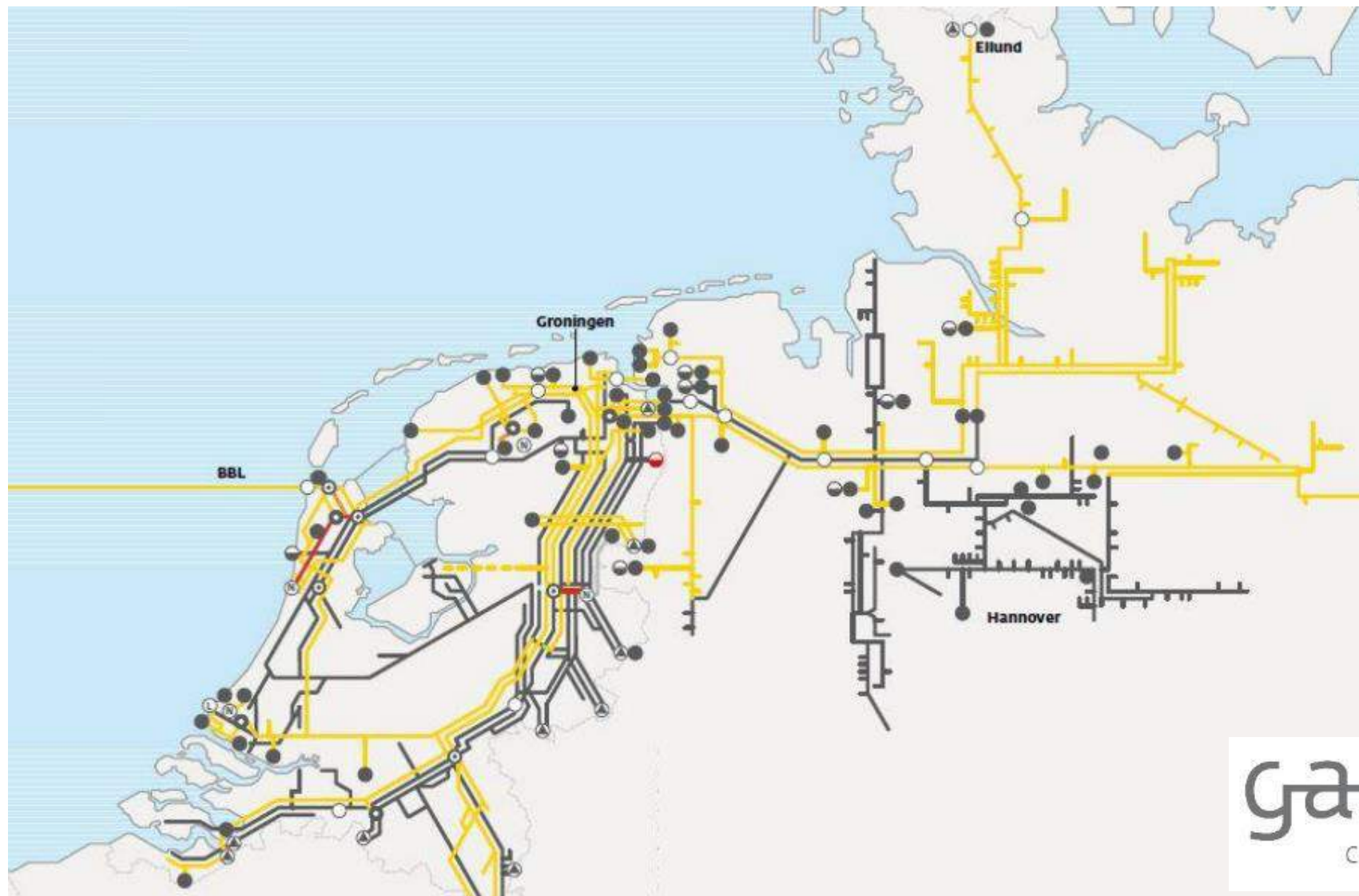

By converting green energy into hydrogen, this becomes the most sustainable chemistry cluster.

Energy and industrial ports between two mainports

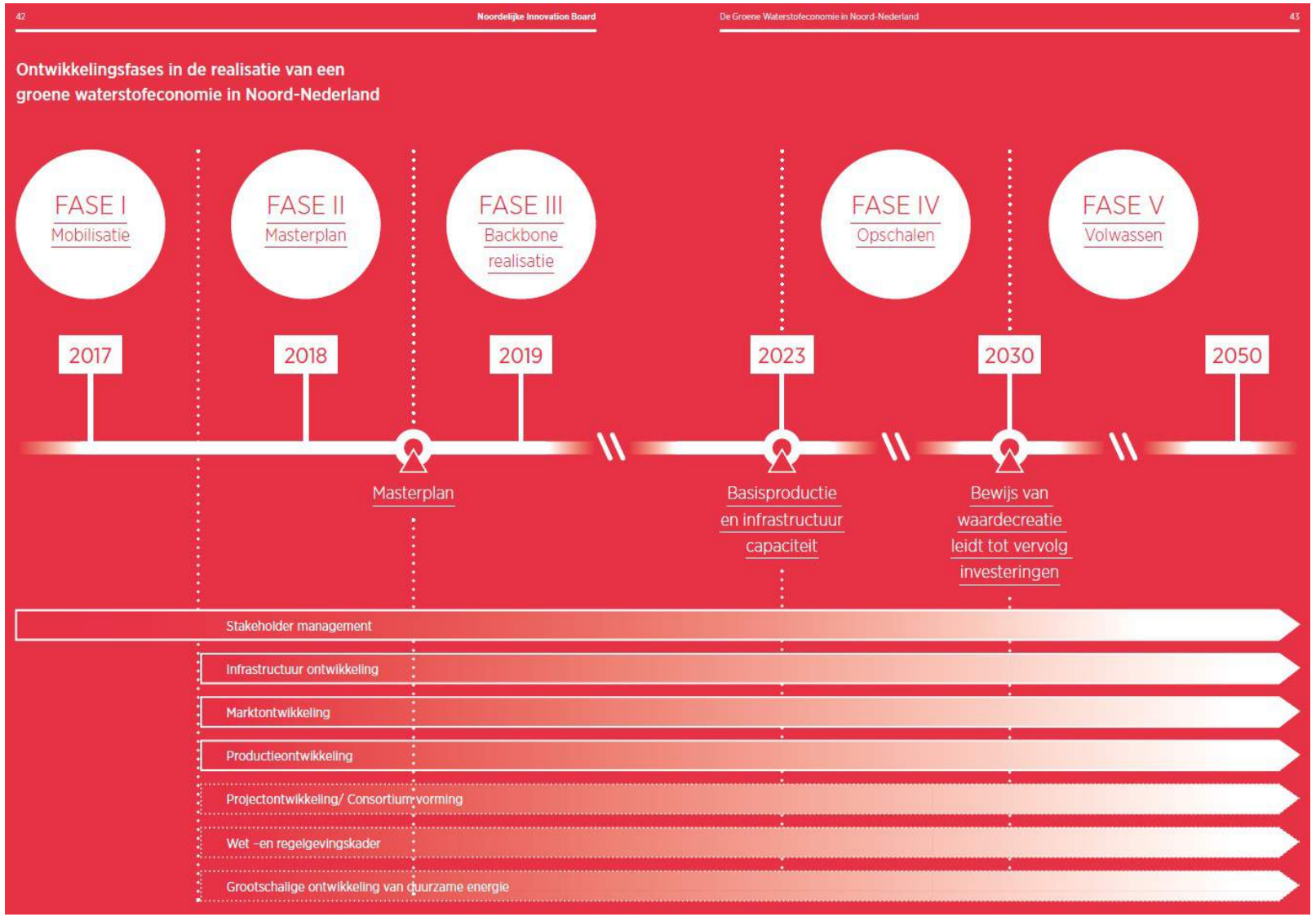

Gas infrastructure

gasunie
crossing borders in energy

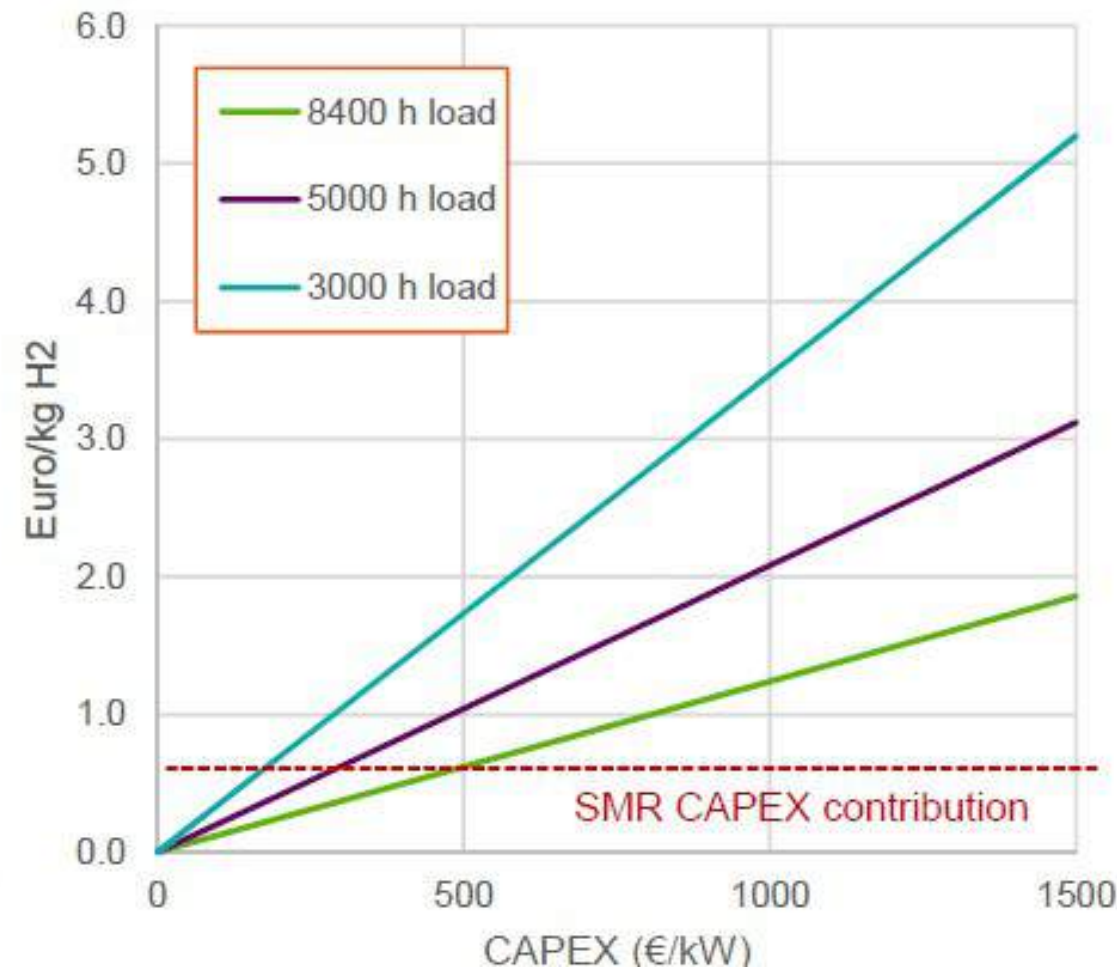
Het "Rode boekje" verschenen in april 2017

Importance of capex

- We aim to have a green H₂ price of around 2 €/kg
- CAPEX significantly contributes to total H₂ price, especially with less operating hours
- In order to make green hydrogen competitive with grey/blue hydrogen, we need to have comparable CAPEX contribution (0.6 – 0.7 €/kg)
- This implies that for the completely installed plant we need at least <350 €/kW, but preferably less

CAPEX contribution to H₂ price

Importance of capex

Energiedrager

Grondstof

LD < 8 bar

Stedelijke infra.
 Nog geen markt
 Ideeën zijn er wel voor
 vervangen bestaande
 infra

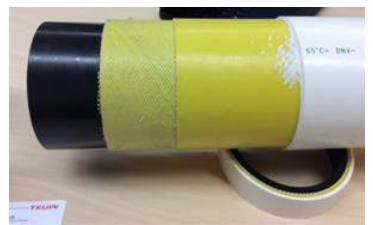
Geen markt

HD > 16 bar

~~Nog geen markt~~
 Onderzoeken lopen
 Verhaal Ad van Wijk

Industrietafel NN
 Waterstofagenda NN
 Back Bone CPD

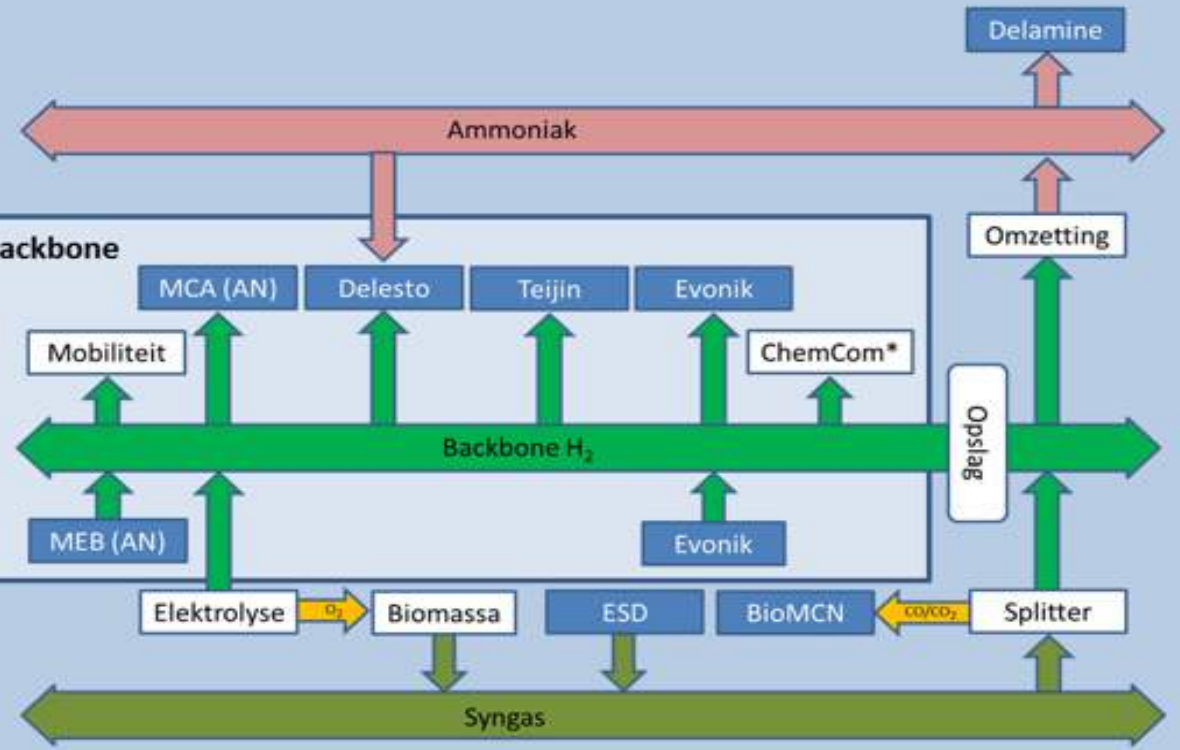

Backbone (1): Hydrogen chain Delfzijl

Fase 3. Kansen

Fase 2. Ontwikkeling

Fase 1. Waterstof Backbone

Backbone (2): 2015 – 2017 Realisatie tankstation

Backbone (3): Waterstof in Delfzijl? Donkergroen

- Chloorproductie Dz met groene stroom
- Restproduct is H₂ (ca 2500 ton/jr)
- 400.000 tankbeurten auto
- 50.000 tankbeurten bus

Backbone (4): Hydrogen for feedstock

- Bestaande infrastructuur
- Indicatie tracé aan te leggen infrastructuur
- Waterstofvulstation

Backbone (5): Hydrogen transport

Transport voor hogere drukken (tot 42 bar)
Reductie CAPEX (op rol, minder lassen, flexibel)
Reductie OPEX (geen corrosie, lage drukval)

Backbone (6): Groningen Seaports enables

techniek & wetenschap in perspectief

Zoeken op de site

Horne // Nieuws // Kunststof buisleiding voor waterstof

Karin Broer | dinsdag 7 november 2017
Chemie & Materialkunde, Milieu & Duurzaamheid, Vervoer & Logistiek

Groningen Seaports is begonnen met de aanleg van een innovatieve kunststoffen waterstofleiding op het terrein van het Chemie Park in Delfzijl. De leiding verbindt de 200 m tussen Akzo Nobel en het nog te verruizen waterstof-tankstation van Pitpoint.

Waterstof wordt gewoonlijk door stalen leidingen vervoerd. Kunststof lijkt niet geschikt, want de kana bestaat dat het kleinste molecuul door de wanden treedt. Een onderzoeksteam van Groningen Seaports bedacht een leiding van bestaand kunststof materiaal die wel bestand was. In 2016 werd bij KIWA het materiaal getest en bleek dit toepasbaar voor waterstoftransport. Details over de kunststof wil Herbert Colmer, programmamanager bij Groningen Seaports, nog niet kwijt. Groningen Seaports is bezig de patenteerbaarheid te onderzoeken.

De zoektocht naar ander materiaal kwam op gang toen de businesscase voor het waterstof-tankstation in Delfzijl lastig rond te krijgen bleek. Groningen Seaports boog zich over het transportgedeelte van Akzo Nobel, waar de waterstof als bijproduct bij de chloorproductie vrijkomt, naar het tankstation 200 m verderop. Een stalen leiding moet in secties van 6 m aan elkaar gelast worden en heeft, zeker in het zoute waddenklimaat, corrosiebescherming nodig. Colmer: 'Met dit materiaal kunnen we de kosten van aanleg met de helft naar beneden brengen, ook onderhoud kan de helft goedkoper. De kunststof buisleiding wordt op een rol aangeleverd en kan in een keer in de volledige lengte van 200 m worden aangelegd.'

03 november 2017, pag. 14

Seaports ontwikkelaar nieuwe waterstofbuis

DELFIJL Een havenbedrijf dat een nieuwe gasbuis voor waterstof ontwikkelt? Groningen Seaports doet het. De nieuwe buis levert een flinke besparing op de aanlegkosten op.

De innovatie waarvoor Herbert Colmer bij Groningen Seaports verantwoordelijk is, bestaat uit het toepassen van een speciale kunststof voor het transport van waterstof. Deze buizen kunnen in lengtes van 300 meter worden aangeleverd, terwijl de huidige stalen buizen 6 meter lang zijn. De kunststofbuis spaart op 300 meter lengte tientallen lassen uit, somt hij als voordeel op.

„Onze buis kan aanzienlijk goedkoper en sneller worden aangelegd”, aldus Colmer. Hij spreekt van een halvering van de kosten. Bijkomend voordeel is volgens hem, dat de onderhoudskosten van kunststof lager zijn dan van staal.

Bij de ontwikkeling is Colmer niet over één nacht ijs gegaan. Vorig jaar is de kunststofbuis door onderzoeksinstituut KIWA uitvoerig getest op geschiktheid voor waterstof.

Een kenmerk van waterstof is, dat deze is opgebouwd uit hele kleine moleculen. Dit betekent dat de buis extreem gasdicht moet zijn om te voorkomen dat er waterstof weglekt.

Met de door KIWA geboden zekerheden op zak benaderde Colmer marktpartijen. Het heeft driekwart jaar geduurd ze te overtuigen dat de buis geschikt is voor waterstof, aldus de technicus.

De nieuwe buis is deze week voor het eerst toegepast voor een leiding van AkzoNobel op het Chemiepark Delfzijl naar het toekomstige waterstof-tankstation van Pitpoint, 200 meter verderop. Het tankstation is nodig om Qbuzz vanaf 2018 met twee waterstofbussen te laten rijden tussen Delfzijl, Groningen en Assen.

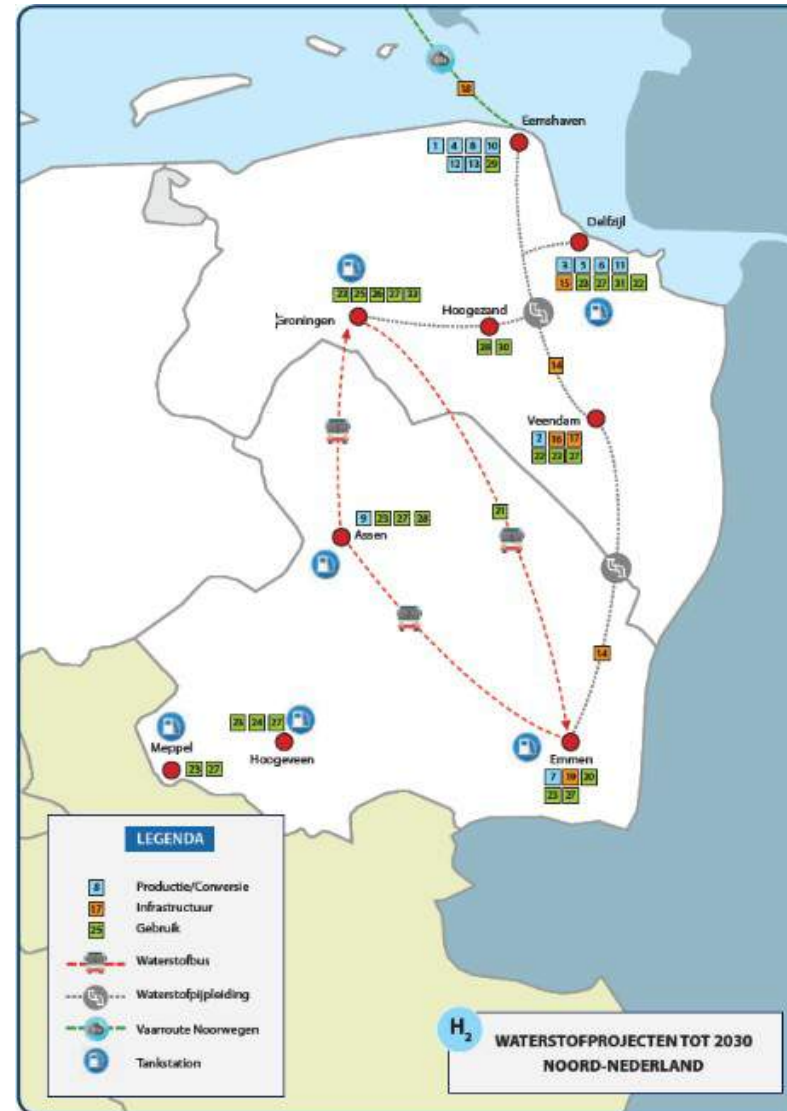
Groningen Seaports is ondertussen nog bezig het gebruik van de buis te patenteren, terwijl er onderzoek loopt naar een bredere toepassing ervan. Colmer verwacht niet dat Groningen Seaports het product zelf gaat vermarkten. „Ons doel met dit product is de regionale economie te versterken.”

Roadmap (1): Hydrogen projects up to 2030

INVESTERINGSAGENDA WATERSTOF NOORD-NEDERLAND

Op weg naar emissievrije waterstof op commerciële schaal

- Avebe
- BioMCN
- Emmtec
- Eneco
- ENGIE
- Equinor
- ESD-SIC
- Groningen Seaports
- Lagerwey
- NAM
- Gasunie
- Nedmag
- Nouryon
- Vattenfall (Nuon)
- Provincie Groningen
- Shell
- Suikerunie / Cosun
- Teijin Aramid
- Waterbedrijf Groningen

Roadmap (2): Transition

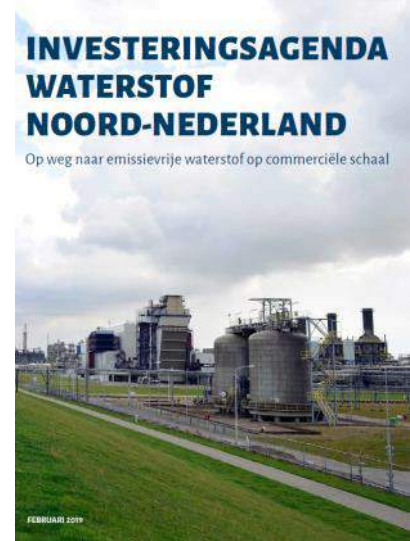
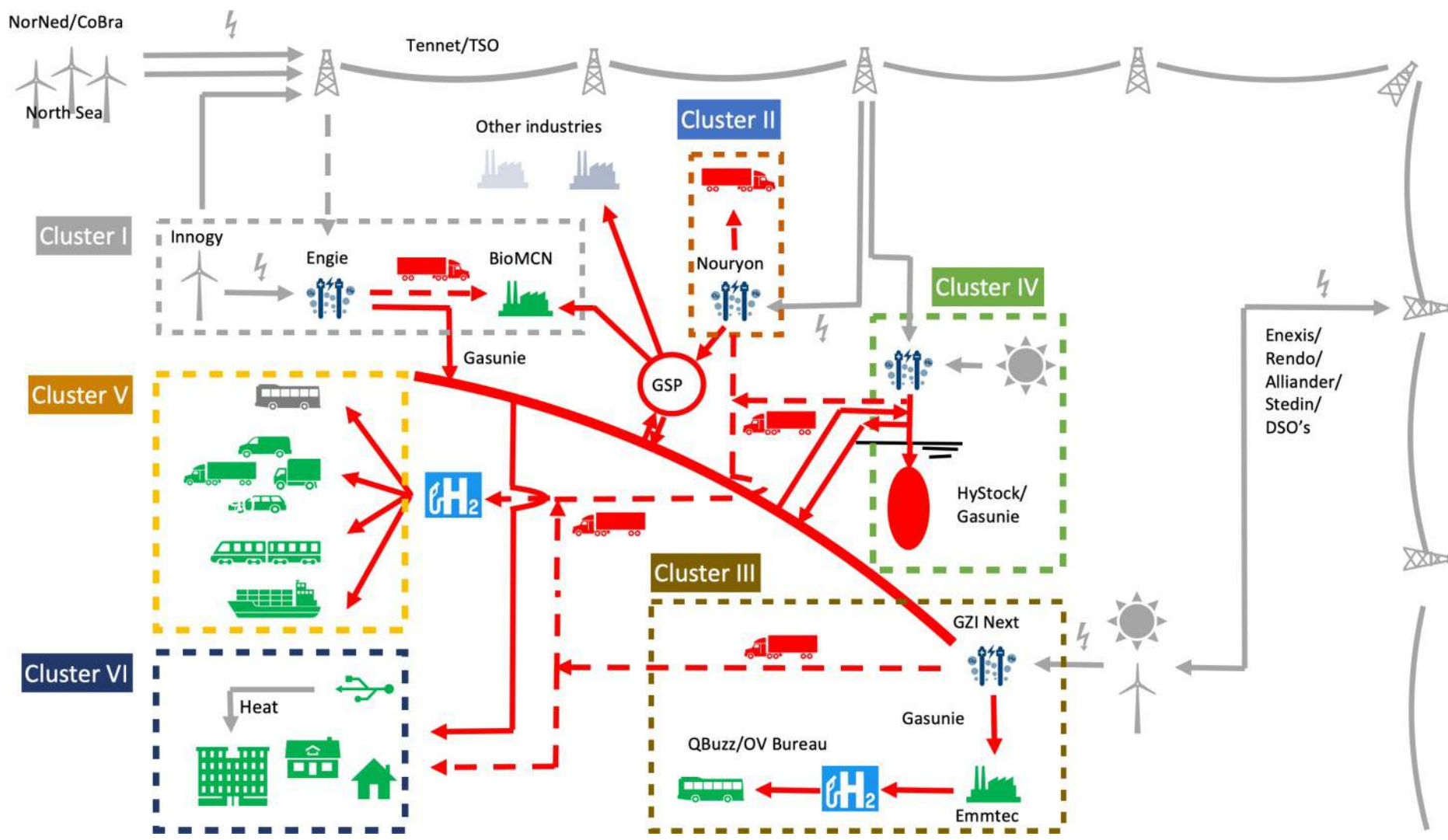

Figure 3. Overview of water supply projects in 2030.

Roadmap (3): Hydrogen projects up to 2030 (€ 2.8 Billion)

PROJECTEN IN NOORD-NEDERLAND

De projecten zijn onderverdeeld in een eerste fase (wit, tot en met 2024) voor het opstarten van de waterstofeconomie en een tweede fase (lichtblauw, van 2024 tot en met 2030) voor het opschalen van de waterstofeconomie.

CONVERSIE

Bedrijf	Plan/Project	Plaats	Datum gereed
1. Equinor/Gasunie	Blauwe waterstof via ATR (H ₂ M)	Femshaven	2025/2026
2. Gasunie/HyStock	1 MW elektrolyser	Zuidwending	2018
3. Nouryon/Gasunie	20 MW elektrolyser	Delfzijl	2020/2021
4. Engie/Gasunie	100 MW elektrolyser	Femshaven	2022
5. Lagerwey	2-3 MW waterstofwindmolen	Femshaven/Delfzijl	2020
6. Lagerwey	4 maal waterstofwindmolen	Femshaven/Delfzijl	2020/2022
7. Emmen partnership	2-5 MW elektrolyser	Emmen	2020
8. Nouryon	200 MW elektrolyser	Delfzijl	2025
9. Shell & Partners	Blauwe waterstof	N.n.b. (verbonden aan grote keten)	na 2024
10. Engie	Opschalen van 100MW naar 850MW en 1GW elektrolyser	Femshaven	2026-2030
11. Binnenkort aangekondigd	40 MW elektrolyser	n.t.b.	2020
12. Nuon/Proton Ventures/ BASF/Yara/Orsted/TU Delft	Battolyser (15 kW proefinstallatie)	Femshaven	2019
13. SCW/Gasunie	300 MW Superkritische watervergassing Femshaven	Femshaven	n.t.b.

INFRASTRUCTUUR

Bedrijf	Plan/Project	Plaats	Datum gereed
14. Gasunie	Leiding Femshaven-Delfzijl-Zuidwending-Emmen	Femshaven-Delfzijl-Emmen	2022/2023
15. GSP	Waterstofdistributienet Chemiepark Delfzijl	Delfzijl	2019
16. Gasunie/EnergyStock	Waterstofcaverne	Zuidwending	2023
17. Gasunie/EnergyStock	Waterstofcaverne	Zuidwending	2025/2026
18. Shell, NAM & Partners	CO ₂ -infrastructuur, offloading, shipping en (offshore) opslag	n.t.b.	na 2025
19. NAM & Partners	Kleine keten: hergebruik infra en locaties om duurzame energiebronnen te verbinden.	Emmen en andere clusters in Noord-Nederland	n.t.b.

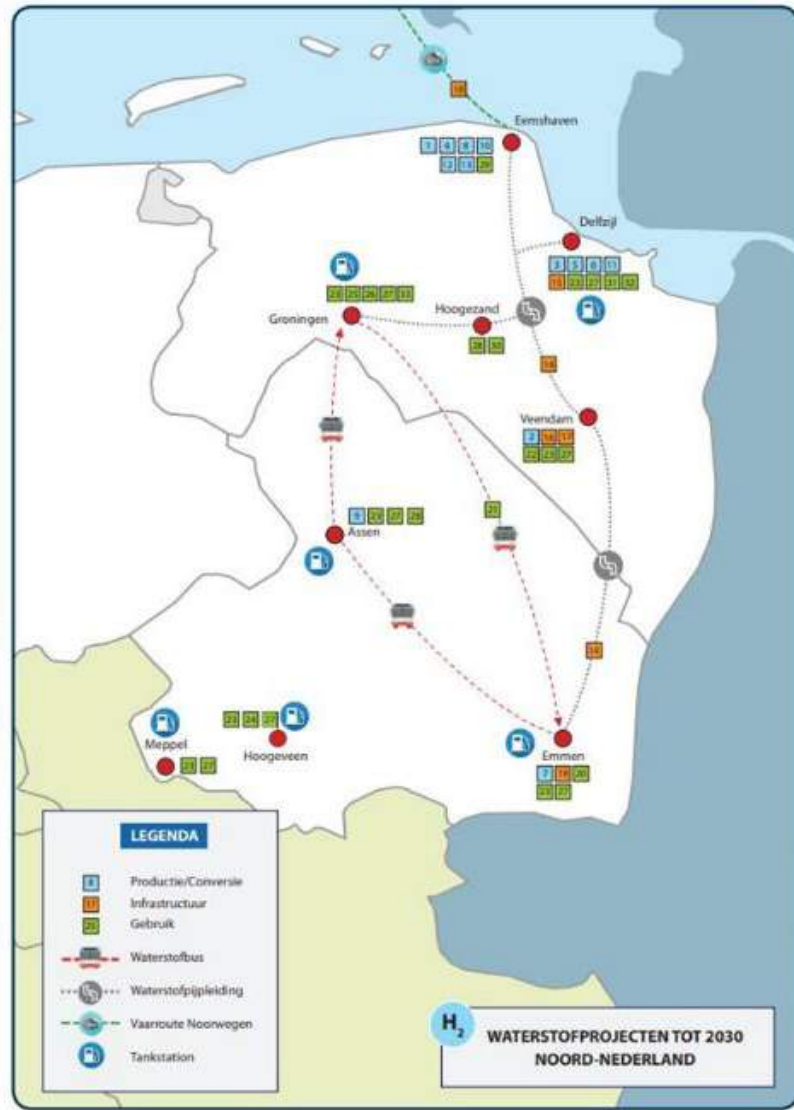
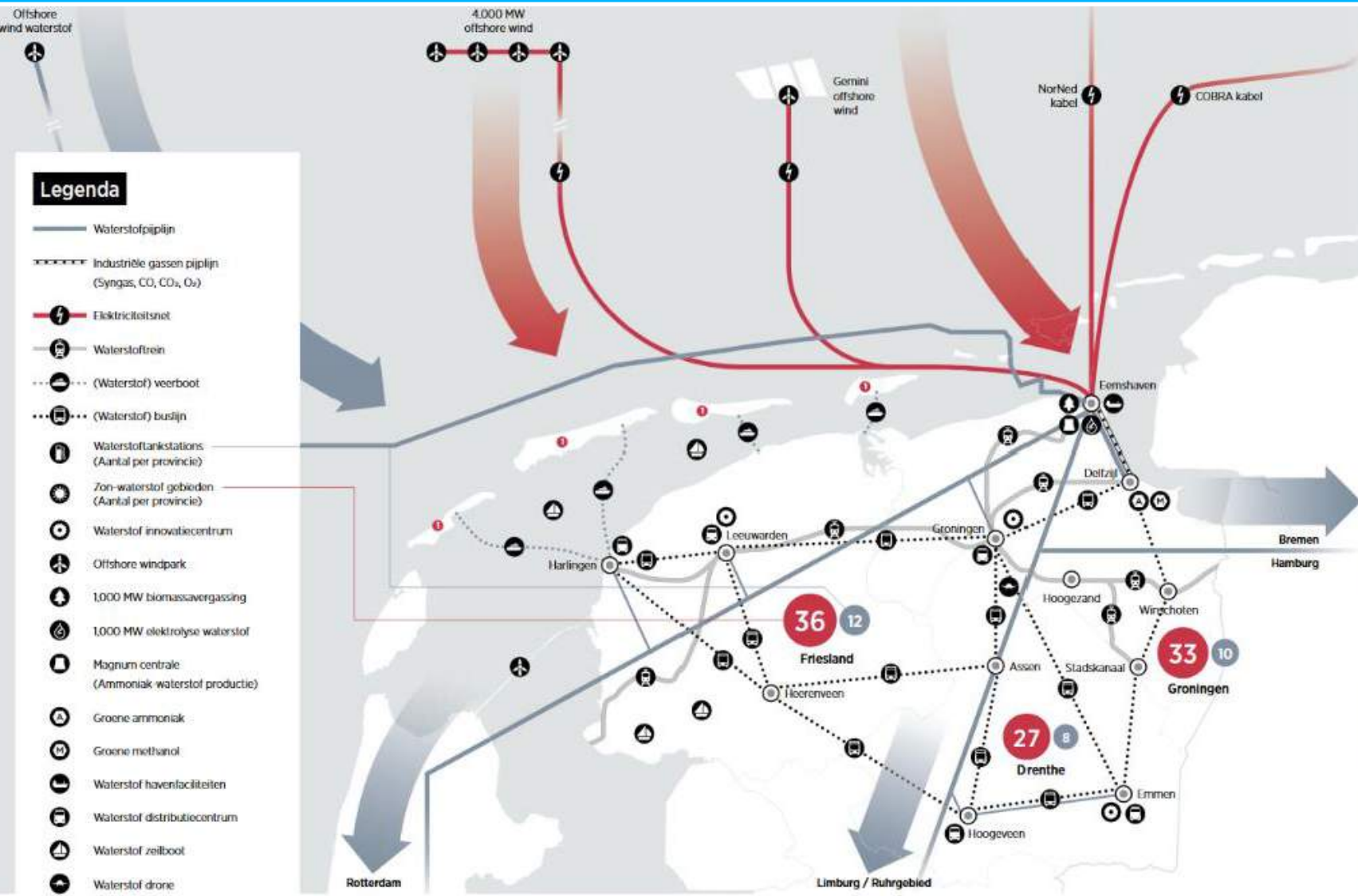
GEBRUIK

Bedrijf	Plan/Project	Plaats	Datum gereed
20. Emmtec en klanten	Hogetemperatuurwarmte en elektriciteit uit waterstof	Emmen	2020
21. OV Groningen/Emmen	Bussen op waterstof	Groningen/Emmen	2020
22. Nedmag	Omzetten branders en ovens	Veenland	2023
23. Holthausen/Green Planet/ Pitpoint	8 Tankstations voor mobiliteit	3 noordelijke provincies	2019-2022
24. Hydrogreenn	Woonwijk op waterstof in Hoogeveen	Hoogeveen	begin jaren '20
25. Gemeente Groningen	Veegwagen en vuilniswagen op waterstof	Groningen	2018
26. Shell & Partners	050Buurtwarmte, 050BW Paddepoel	Groningen	n.t.b.
27. Shell & Partners	Waterstofpompstations	3 noordelijke provincies	n.t.b.
28. Holthausen	Fuel cell component factory	Hoogezand	2020 t/m 2025
29. Nuon	Magnumcentrale op waterstof	Femshaven	2025/2026
30. Holthausen	Ombouw 5.000 waterstofvoertuigen	Hoogezand	2020 t/m 2025
31. BioMCN	Productie biomethanol uit emissievrije waterstof	Delfzijl	2021
32. Teijin Aramid	Ontwikkeling versterkte kunststofleiding voor waterstof	Emmen	2018
33. ISPT & Partners	HydroHub: Test- en ontwikkelcentrum waterstof op EnTranCe	Groningen	2019

Aan dit plan hebben meegewerkt:

Avebe | BioMCN | EMMTEC services | Eneco | Engie | Equinor | ESD-SIC | Groningen Seaports | Lagerwey | NAM | Nederlandse Gasunie | Nedmag | Nouryon | Nuon/Vattenfall | Provincie Groningen | Shell | Suikerunie | Teijin Aramid | Waterbedrijf Groningen

Roadmap (4): 33 waterstofprojecten tot 2030 Noord-Nederland

Production (1): Hydrogen Electrolyser 20MW Delfzijl

Nouryon

Your partner in essential chemistry

gasunie
new energy

GRONINGEN SEAPORTS

Project 20MW electrolyser Delfzijl

- 20 MWe
- Transport 30 -35 bar
- Ca. 380 kg/hr H₂
- Buffer ca. 4uur productie
- Ca. 2,5km leiding

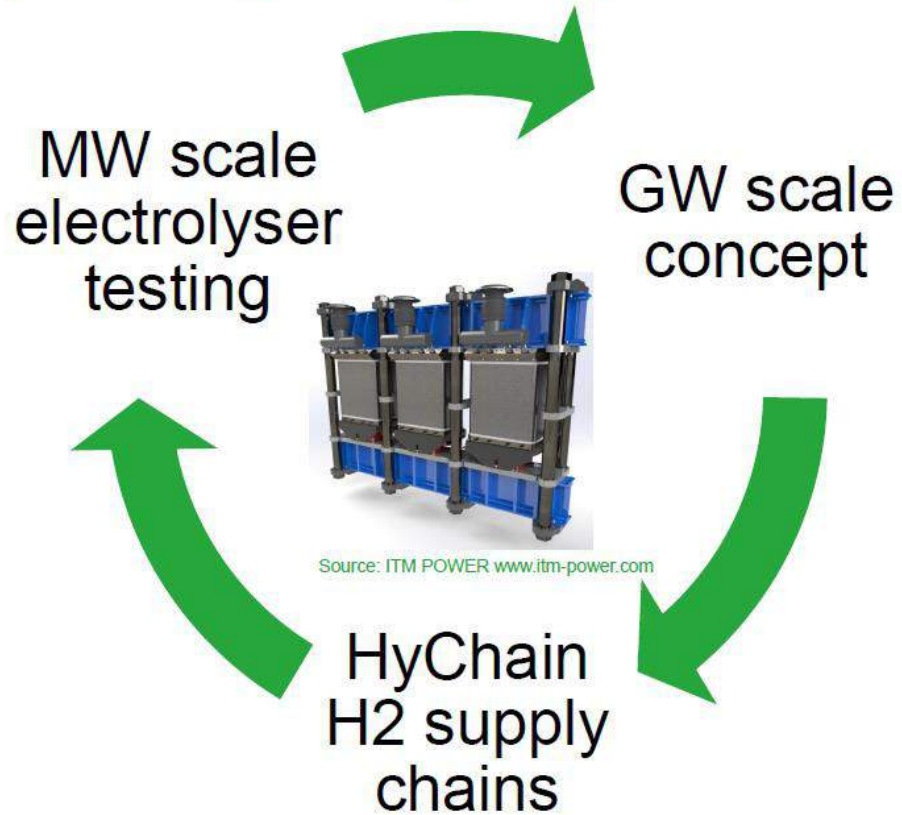
BioMCN

 waddenfonds

Production (2): HydroHub

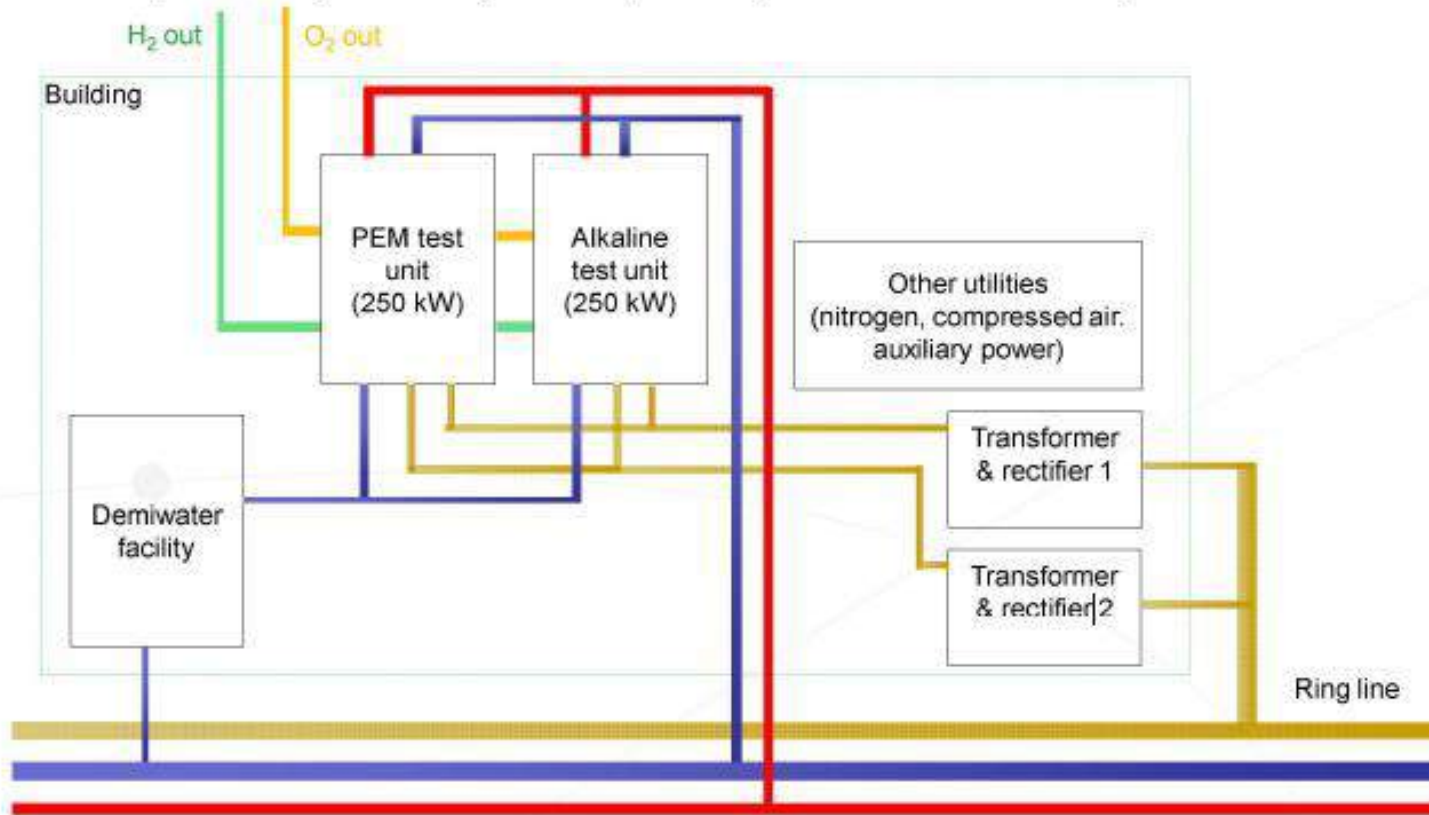
The ISPT Hydrogen Consortium
Three coherent projects for green Hydrogen

ITM electrolyzer stack (2.2 MW)

Production (3): HydroHub MW testcenter

- The MW test center aims to support technology development of water electrolysis at higher TRL levels (4-7).
- The technology development at the MW test center should lead to a cost prize for the electrolyzer stack of 50-100 €/kW* at an efficiency of >80% (for first 5 years of operation) and a pressure of 30 bara by 2030.

- Founding partners: Shell, Gasunie, Yara, Frames, GSP, TNO/ECN, Hanze, RUG, ISPT
- Planned to be operational in early 2020

Production (4): Hydrohub 1GW elektrolyser

1GWe = PEM 17.320kgH2 / Alkali 18.670kgH2

Elektriciteit:

- E-aansluiting > 500MW : dan EHS / HS (380 of 220 KV)
- Chemport Regio aanwezige netstations EHS / HS:
 - Eemshaven (7x)
 - Delfzijl (1x)
 - Meeden (2x)
 - Vierverlaten (1x)
 - <Zwolle (2x)>

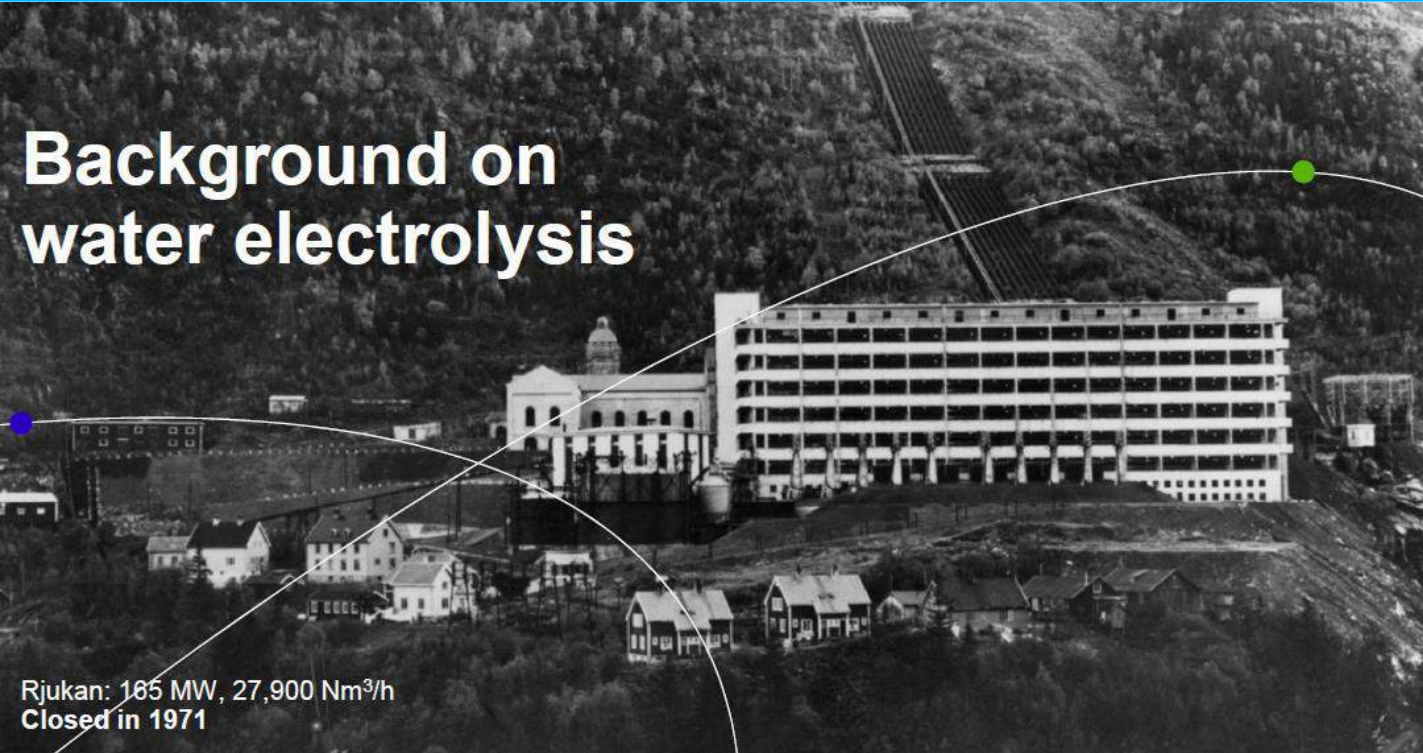
Water:

- 1,5 liter demiwater / Nm³ H₂: 206Nm³/Mwe = 206000Nm³/GWe
- Alkaline (Nel) H₂: 222Nm³/Mwe = 222000Nm³/Gwe
- Demiwater (9 liter/kgH₂) = 170m³ /GWe of 1,36M m³/jr

Production (5): Up-scaling

Background on water electrolysis

Rjukan: 165 MW, 27,900 Nm³/h
Closed in 1971

2.1 MW alkaline (485 Nm³/h)

Magnum as a superbattery

Use of CO₂ neutral hydrogen in flexible gas plants

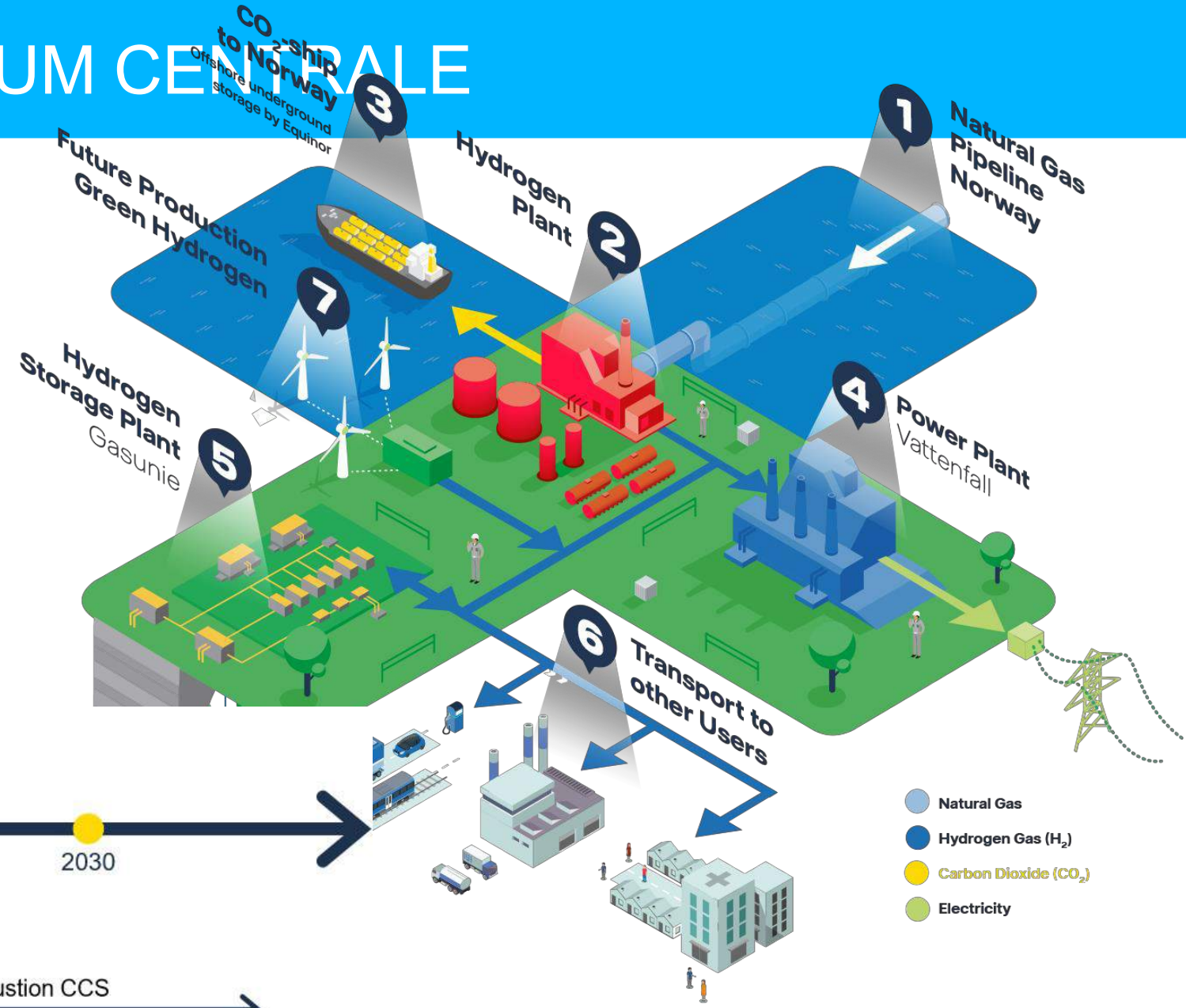

Projects (2): NUON MAGNUM CENTRALE

VATTENFALL

gasunie
crossing borders in energy

equinor

First step: H₂ from CH₄ + pre-combustion CCS

Second step: H₂ from renewable sources

Projects(3): Stepwise approach, in partnership, with progressive commitments

First of a kind project

Today

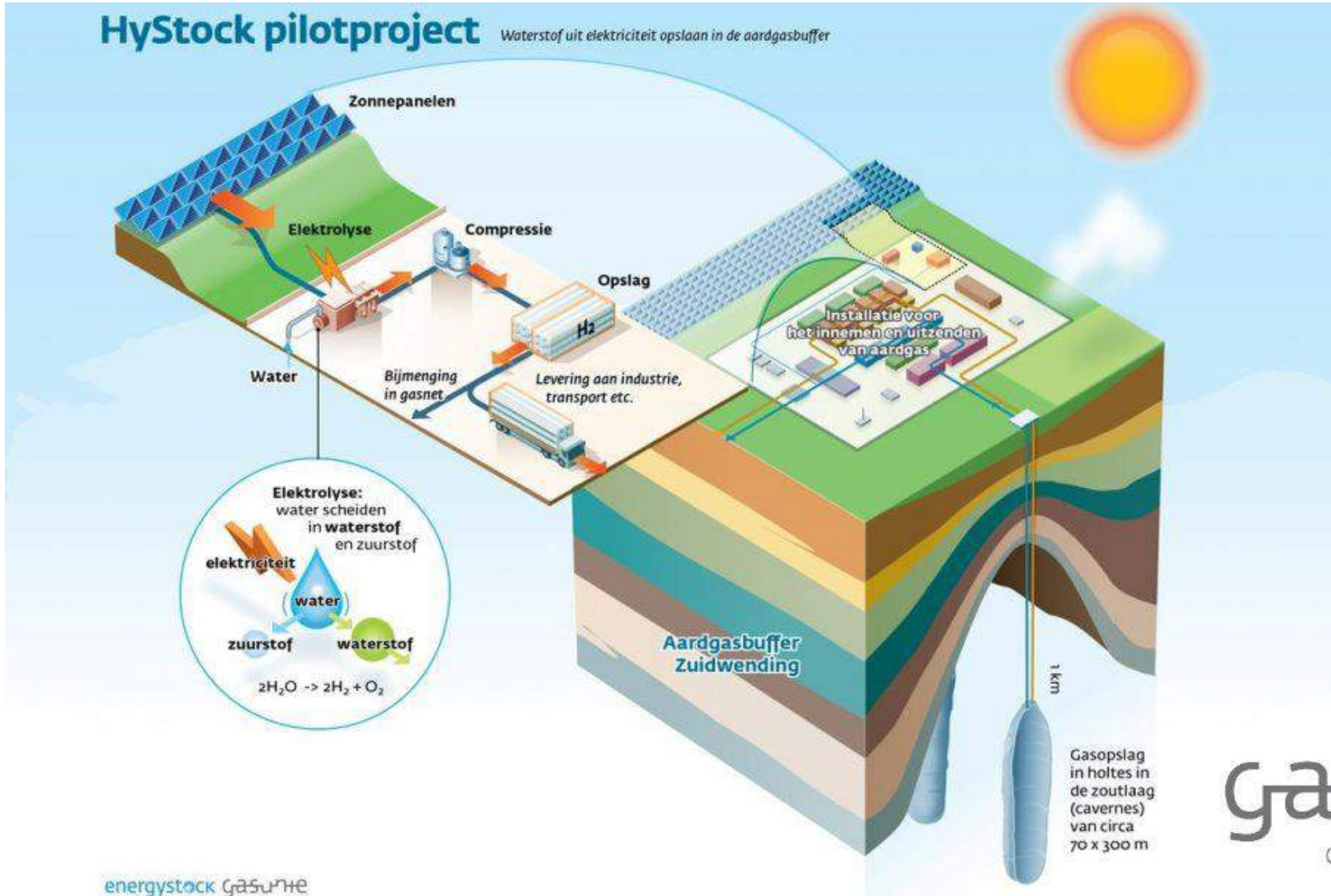
Early 2020's

Mid 2020's

2030+

Projects (4): Gas infrastructure and storage

gasunie
crossing borders in energy

System integration (1): Electricity HVDC

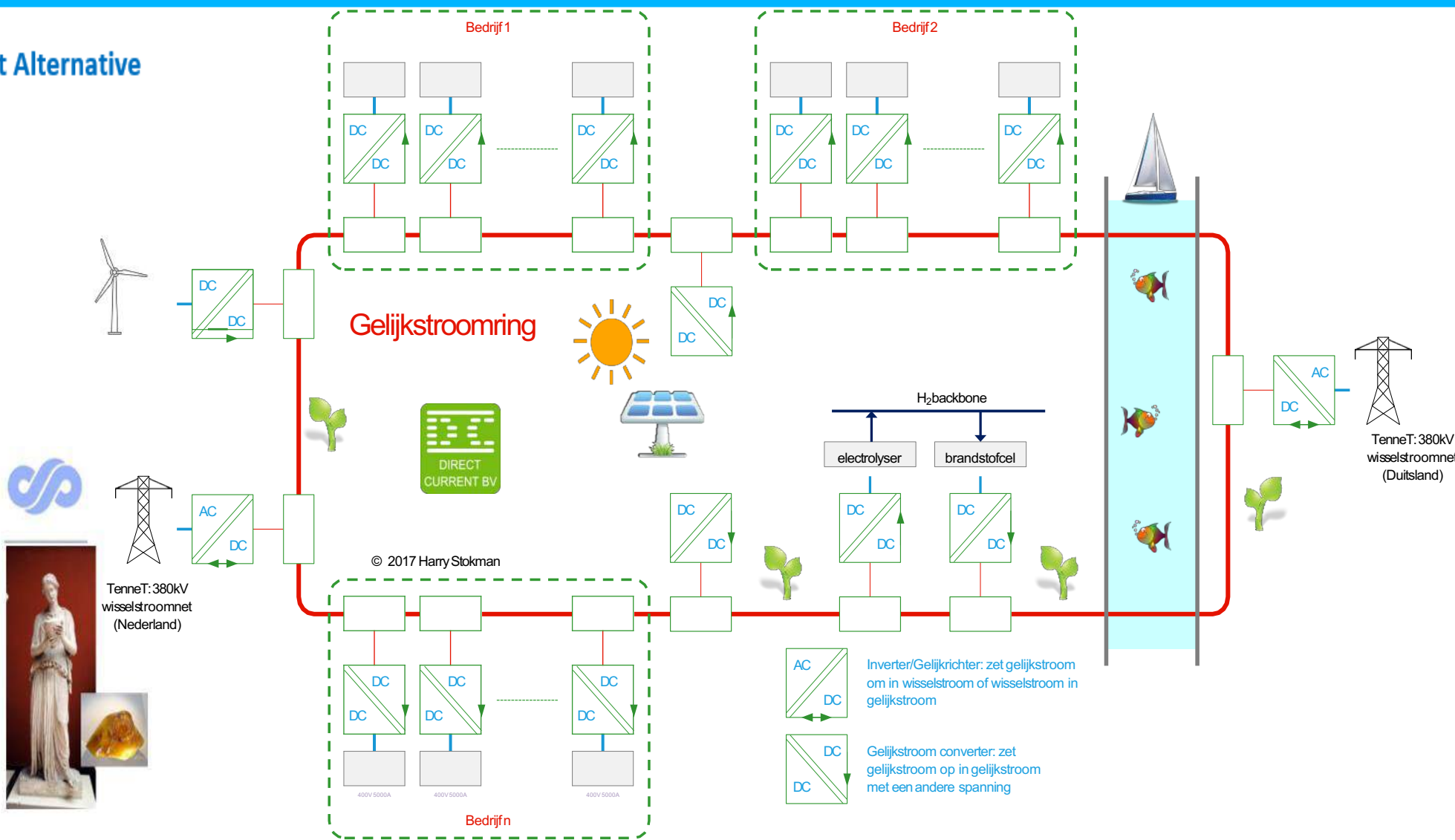
Eems Estuary Electricity Transport Alternative

(Electra)

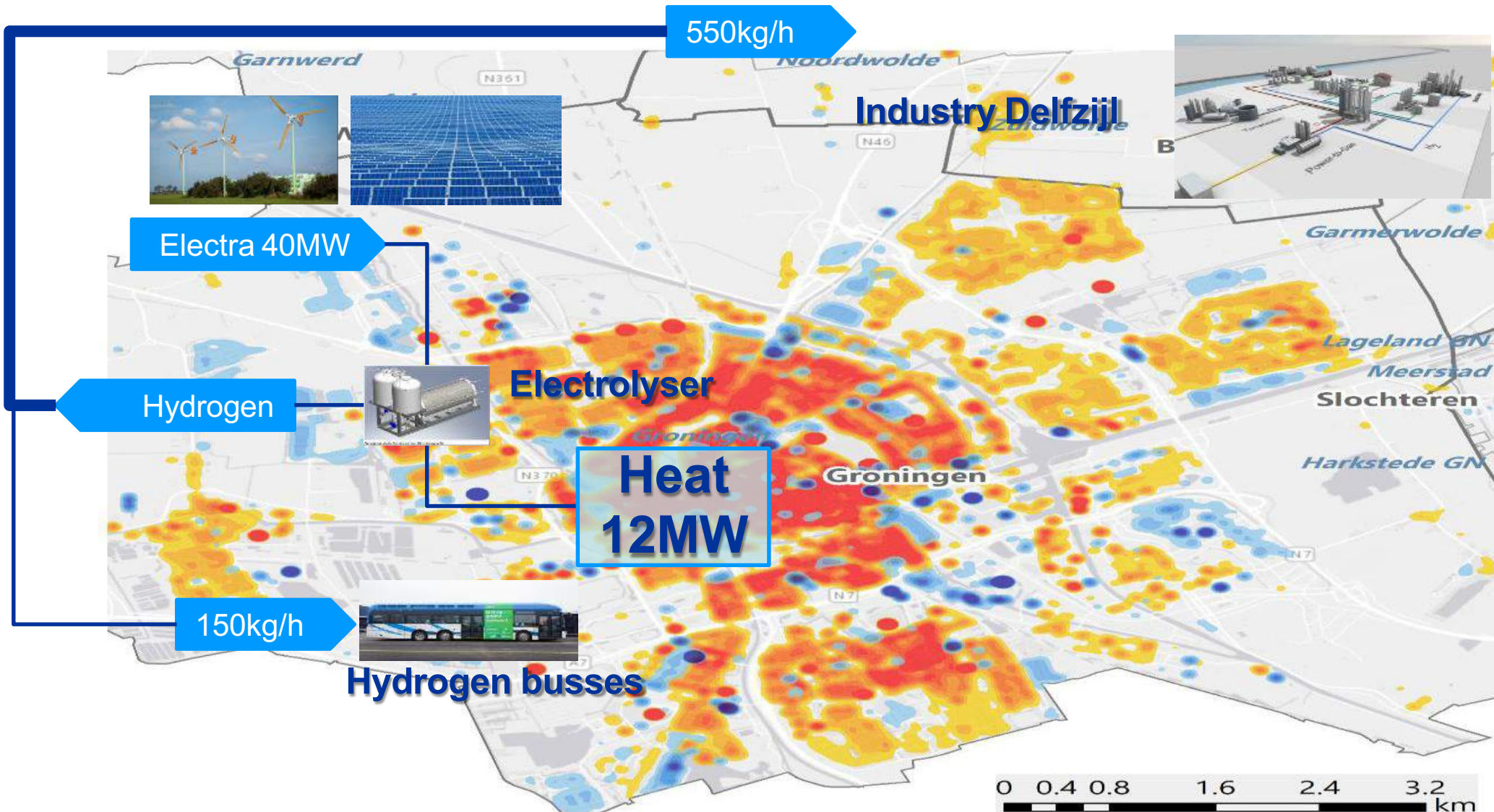
Een transport- en distributienet voor gelijkstroom in het Eemsgebied

Tussenrapportage en overdrachtsdocument

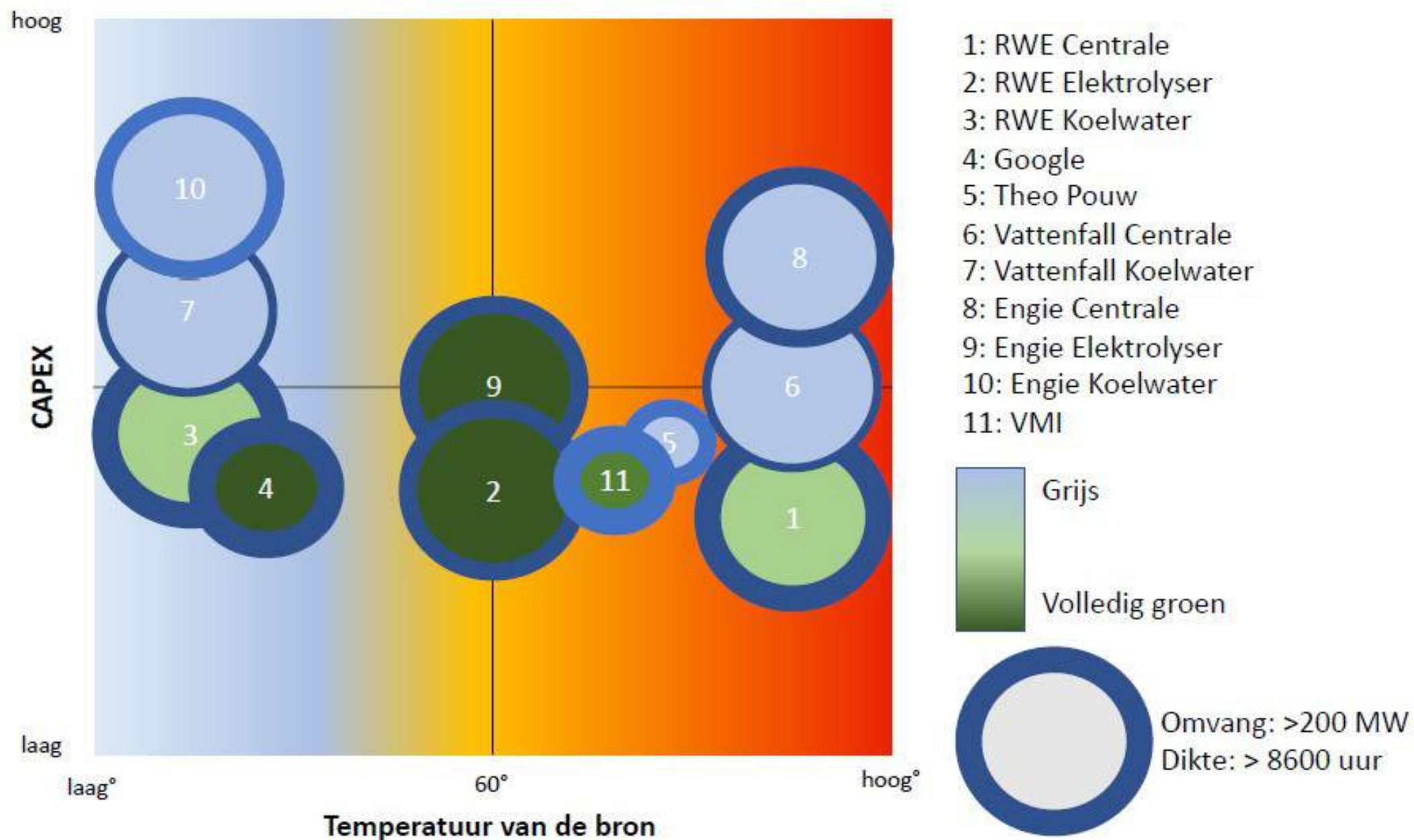
Concept 19-11-2018

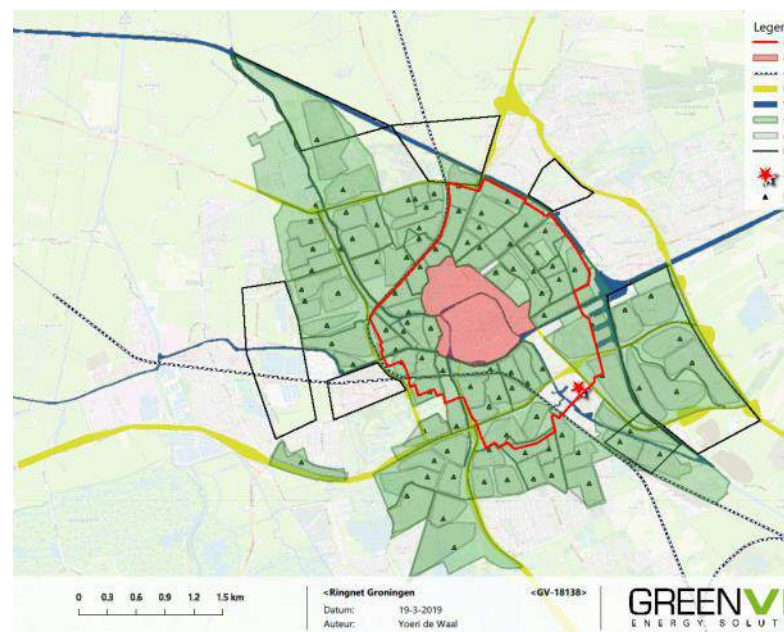
System integration (2) Green City-heating in town

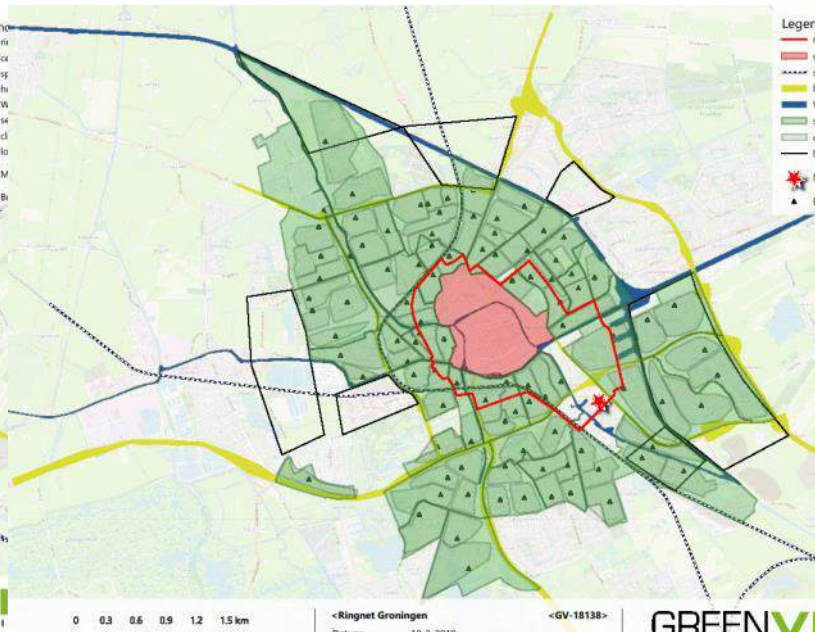
System integration (3) Warmtebronnen Eemshaven

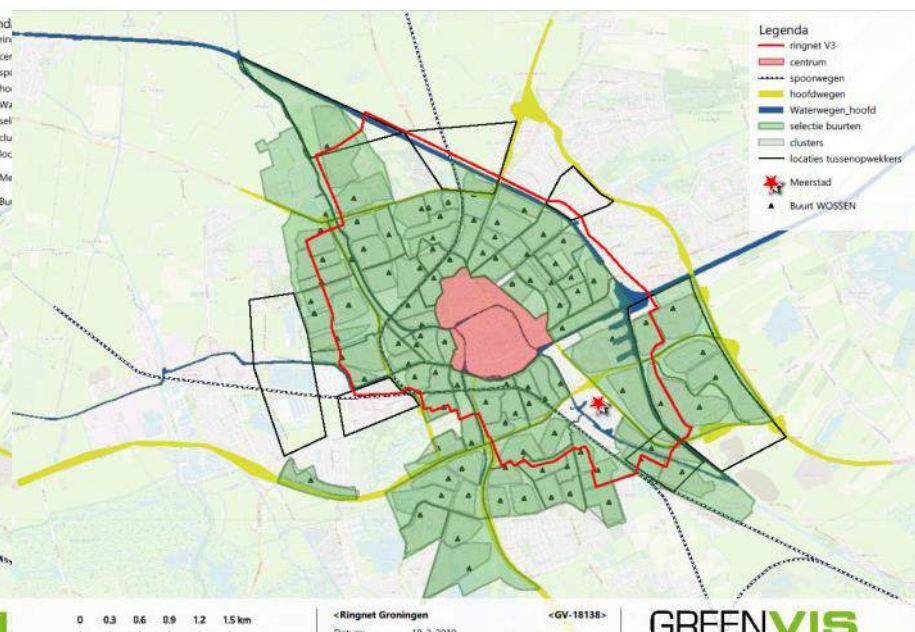
System integration (4): Warmtenet Eemsdelta – Ringnet Stad Groningen

Variant 1

Variant 2

Variant 3

Changing the Nature of Chemistry

Chemport Europe: <https://youtu.be/DuvaCzmhzG0>

Bedankt!

GRONINGEN SEAPORTS

WWW.GRONINGEN-SEAPORTS.COM

PAUZE

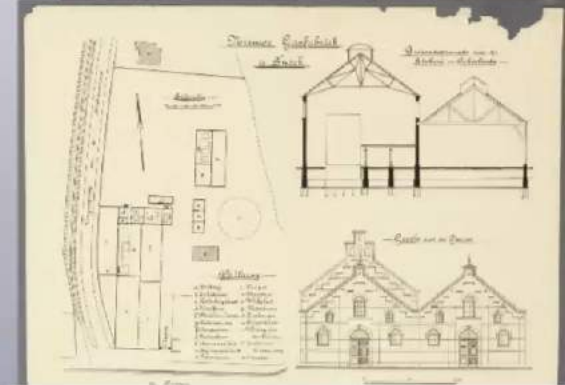
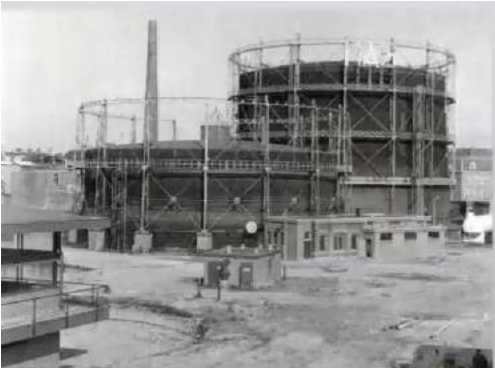
Wim van Grunderbeek
GASUNIE

Lezing Grondradar BIG

Wim van Grunderbeek

Gasunienetwerk door de tijd

Wat vooraf ging...

Secure digging thanks to the ground scanner

In the Netherlands every 3 minutes, cables and pipes are damaged during excavation work. With the mobile ground scanner digging will be safer, faster and cheaper. This is how it works:

KLIC + Locating GPS 1 cm accurate + Ground scan 3D image of the soil + Laser scan above ground 3D image of the environment = All data in one 3D image

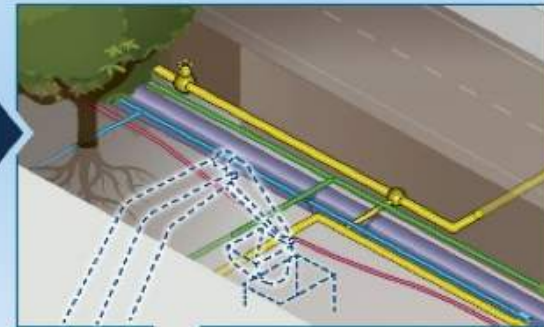
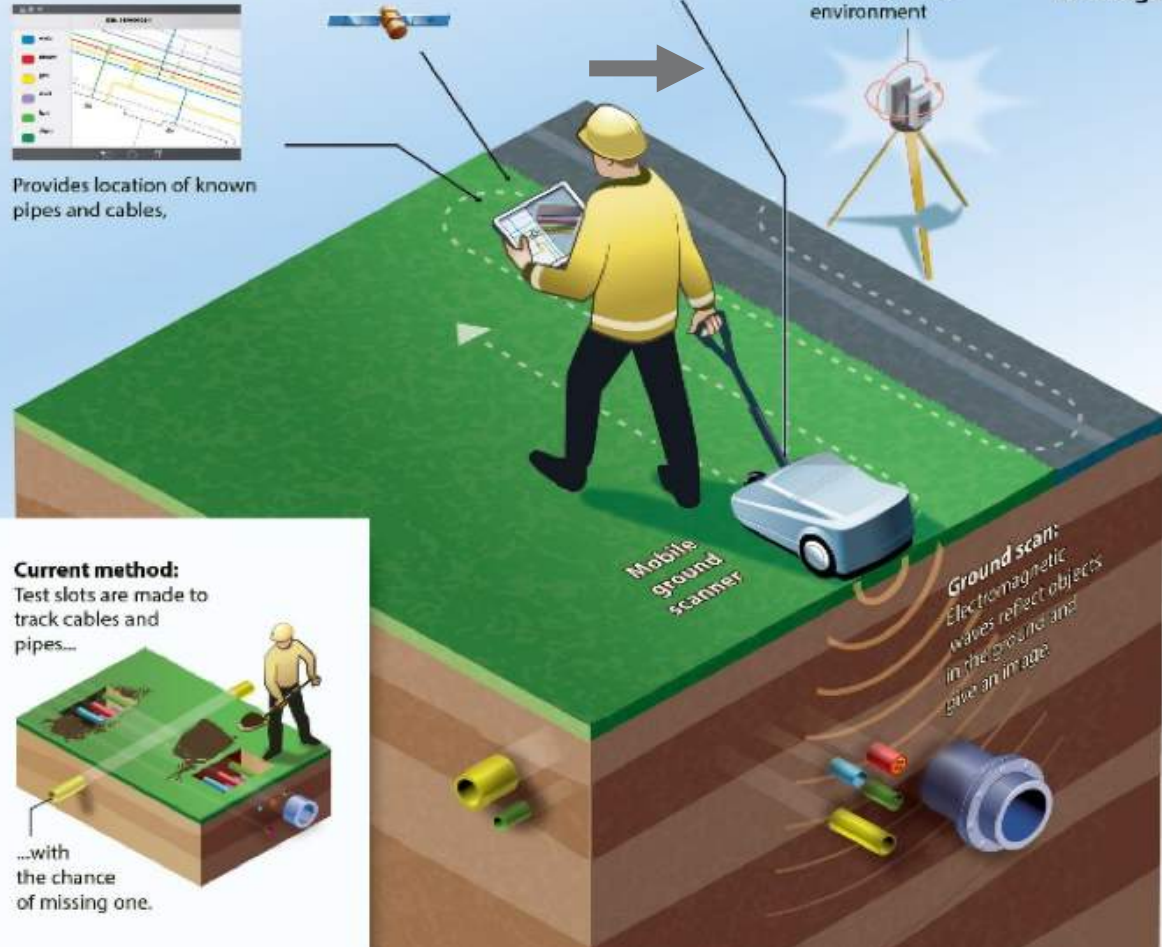
Provides location of known pipes and cables,

Locating GPS
1 cm accurate

Ground scan
3D image of the soil

Laser scan above ground
3D image of the environment

On a screen the driver sees the 3D image combined with where he digs

Very accurate digging, without damage

Current method:
Test slots are made to track cables and pipes...

...with the chance of missing one.

Ground scan:
Electromagnetic waves reflect objects in the ground and give an image.

In the future

Excavators with projection on the windshield
Self-excavating machines

Automatic ground scanners

Hoe werkt het precies? Animatie.

Ground scanner

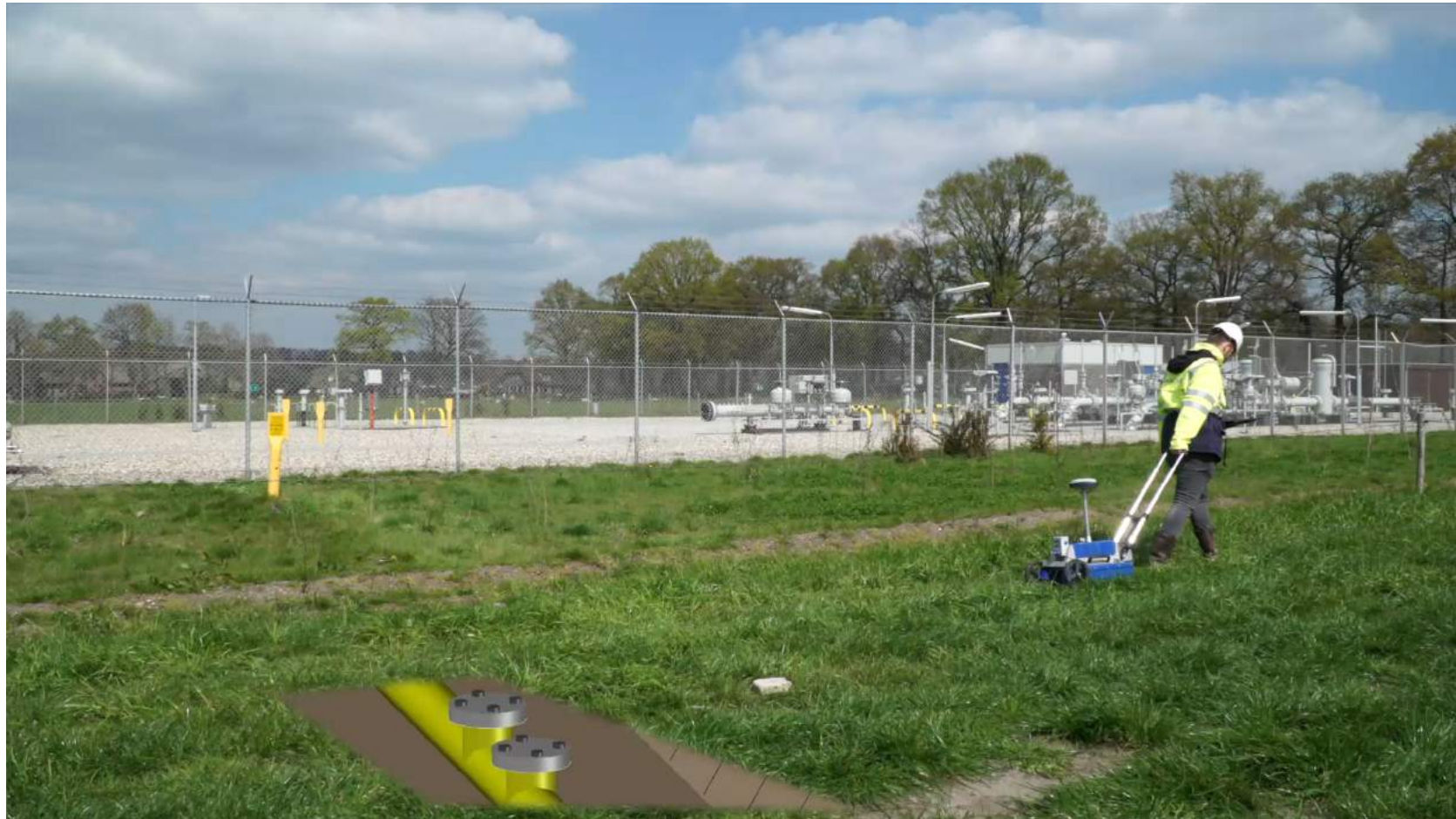
Augmented Reality M&R Wezep

Objectherkenning in de praktijk

Wezep HTL split tees.

*"Zonder de
grondradar hadden
we de waterafvoer
niet gevonden."*

Gasunie
Fred Jansen

*"Leren gaat met
vallen en
opstaan"*

Gasunie
Robert Hoekstra

Grondradar & Dekkingsmanco's

Tijden veranderen...

*Nu meer en zwaarder
grondverzet*

Alliander project

- Lokaliseren van 'hoog risico gas' aansluitleidingen bij 4100# panden.
- Data vanuit het veld direct in het GIS portaal van Alliander opgeleverd.
- Op een 'groene' wijze..

Internationale erkenning!

MapXact en Gasunie winnen 'Industry Choice Award'

**Wat kunnen
we nog
meer
ontdekken?**

Data realtime op het scherm

Hoe krijgen we de mensen mee...

Ben jij er klaar voor...

**Een gewoonte,
net als elke
ochtend**

...

The image is a safety poster for Gasunie. At the top left, there is a 3D white character wearing a yellow hard hat and an orange safety vest, waving. To its right are several circular icons representing safety rules: a crossed wrench and screwdriver, a person wearing a hard hat, a person carrying a heavy load, a person using a forklift, a person using a power tool, a person using a crane, a person using a ladder, a person using a hoist, a person using a jack, a person using a winch, a person using a pulley, a person using a rope, a person using a chain, a person using a hook, a person using a shackle, a person using a bolt, a person using a nut, a person using a washer, a person using a spacer, a person using a lock, a person using a tag, a person using a permit, a person using a safe, a person using a fire extinguisher, a person using a fire blanket, a person using a fire hose, a person using a fire alarm, a person using a fire escape, a person using a fire door, a person using a fire window, a person using a fire curtain, a person using a fire screen, a person using a fire curtain, a person using a fire screen, a person using a fire curtain, a person using a fire screen.

gasunie

Werken met
Golden Rules
of Safety

VCM Algemeen
Lidmaatschap
Exclusiviteit
Veiligheid

Bart Vannieuwenhuyse

BIG

Themagroep “Mobiliteit en Buisleidingen”

Workshop – Gildedag BIG – 19 juni 2019

Dr. Ir. Bart Vannieuwenhuyse

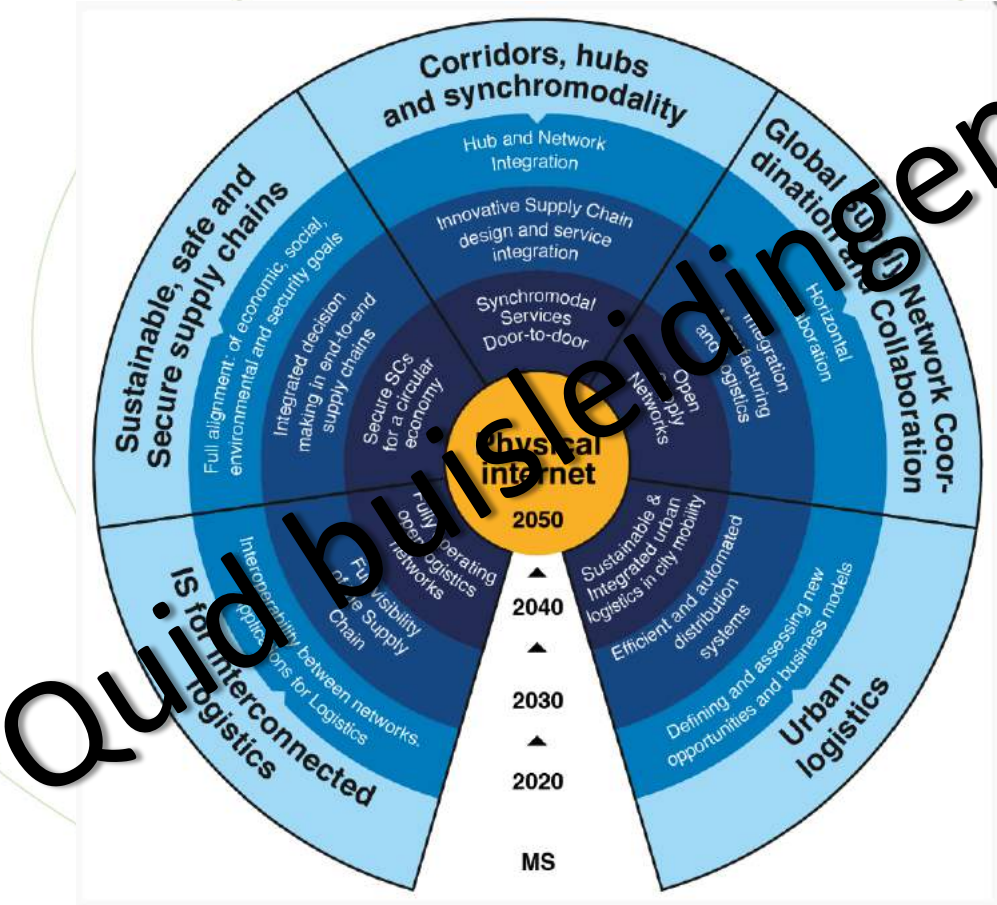
- **Inspiratiesessie:** een sessie van de themagroep met een of meerdere externe deskundigen die het jaarthema kunnen duiden en inleiden;
- **Reflectiesessie:** een sessie van de themagroep waarin zij vanuit de buisleidingensector reflecteren op wat er in de inspiratiesessie is vernomen;
- **Dialog workshop:** een workshop tijdens de Gildedag (in juni), georganiseerd door de themagroep waarin zij het thema en de reflectie daarop presenteren en de dialoog aangaan met de leden van het BIG om hun reflectie te toetsen en verrijken;
- **Synthesesessie:** een sessie van de themagroep waarin zij alle opgehaalde reflecties bijbrengen en een slotpresentatie/synthesedocument maken;
- Een **Next Step sessie:** een slotbijeenkomst van het jaar van de themagroep met een formeel deel waarin het thema voor het volgend jaar wordt bepaald en een informeel deel om het jaar met elkaar af te sluiten.

Topic

The Physical Internet

Research agenda ALICE - EC

Physical Internet

Het 'ideale' transportsysteem

- Automatisatie
- Standaardisatie
- Integratie
- Connectiviteit
- Open access

Efficiënt, effectief en duurzaam

Workshop intro

1. Identificatie
2. Physical Internet als concept
3. Stappen naar het Physical Internet
4. Physical Internet en buisleidingen – what next?

Identificatie

1. Gender balans: vrouw - man
2. Nationaliteit: België – Nederland
3. Type actor:
 - Verlader
 - Logistieke dienstverlener
 - Aannemer - infrastructuuraanbieder
 - Overheid
 - Kennisinstelling

Physical Internet als concept

1. Wat is voor u de belangrijkste component van het Physical Internet?
 - Technologie
 - Regelgeving
 - Connectiviteit
 - ICT
 - Governance

Physical Internet als concept

2. In welke omgeving zou het Physical Internet als eerst geïmplementeerd kunnen worden

- Havens
- Steden
- Corridors
- Logistieke clusters in achterland

Physical Internet als concept

3. Waarnaar moet de komende jaren (5 jaar) vooral aandacht gaan bij de uitbouw van het Physical Internet?

- Technologie
- Regelgeving
- Connectiviteit
- ICT
- Governance

Stappen naar het Physical Internet

1. Aandachtspunten voor uitbouw van het Physical Internet?
<open ended>

Stappen naar het Physical Internet

2. Voor mij staat het Physical Internet voor
<word cloud>

Stappen naar het Physical Internet

3. Voor mij is de eerst volgende stap die gezet moet worden:

1. Animo creëren – *een helder verhaal schrijven*
2. Pilot of proeftuin opzetten
3. Onderzoeksprogramma initiëren
4. Business case(s) uittekenen
5. Community van stakeholders uitbreiden

Physical Internet en buisleidingen – what next?

1. Ik zie een rol weggelegd voor buisleidingen in het Physical Internet.

1. Ja

2. Neen

Physical Internet en buisleidingen – what next?

2. Buisleidingen worden de 'back bone' van het Physical Internet (2050).

1. Ja

2. Neen

Physical Internet en buisleidingen

– what next?

3. BIG (themagroep) dient te participeren in het Physical Internet traject.

1. Ja
2. Neen

Physical Internet en buisleidingen – what next?

3. Welke rol dient BIG (themagroep) te spelen in het Physical Internet traject?
<open ended>

INTERNATIONAL PHYSICAL INTERNET CONGRESS 2019
IPIC 2019, LONDON

INTERNATIONAL PHYSICAL INTERNET CONGRESS
2019
IPIC 2019, LONDON
“ALTERNATIVE MODES OF TRANSPORT”

IPIC 2019

LONDON

9th JULY 2019

Wat nemen we mee naar de IPIC?

1. Welke boodschap dient benadrukt te worden op deze conferentie?
<open ended>

Wat nemen we mee naar de synthesesessie?

1. Wat nemen we mee naar de synthesesessie van themagroep (september 2019)
<open ended>

- **Inspiratiesessie:** een sessie van de themagroep met een of meerdere externe deskundigen die het jaarthema kunnen duiden en inleiden;
- **Reflectiesessie:** een sessie van de themagroep waarin zij vanuit de buisleidingensector reflecteren op wat er in de inspiratiesessie is vernomen;
- **Dialoog workshop:** een workshop tijdens de Gildedag (in juni), georganiseerd door de themagroep waarin zij het thema en de reflectie daarop presenteren en de dialoog aangaan met de leden van het BIG om hun reflectie te toetsen en verrijken;
- **Synthesesessie:** een sessie van de themagroep waarin zij alle opgehaalde reflecties bijbrengen en een slotpresentatie/synthesedocument maken;
- Een **Next Step sessie:** een slotbijeenkomst van het jaar van de themagroep met een formeel deel waarin het thema voor het volgend jaar wordt bepaald en een informeel deel om het jaar met elkaar af te sluiten.

Themagroep Mobiliteit

Buisleiding Industrie Gilde
www.bigleidingen.eu

bavn@trivizor.com